

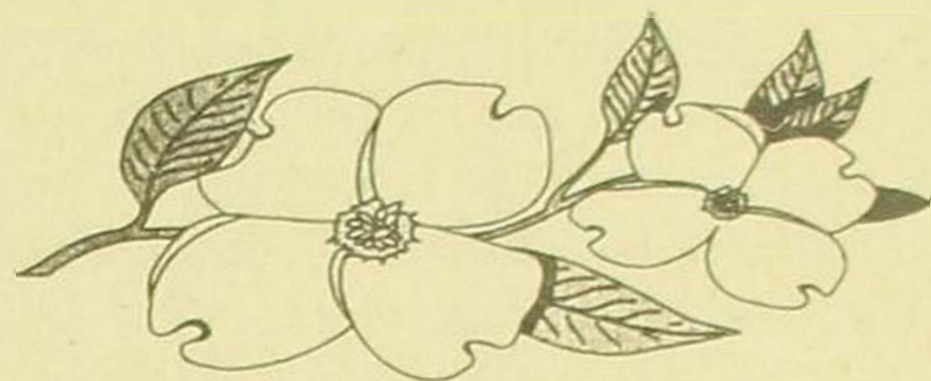
subotički dvotjednik

可心可心

俳句の心

Dodi de k meni!
Igrat ćemo se skupa,
Samotni vrapče!

Kobayashi Issa
(JEŽIĆ)

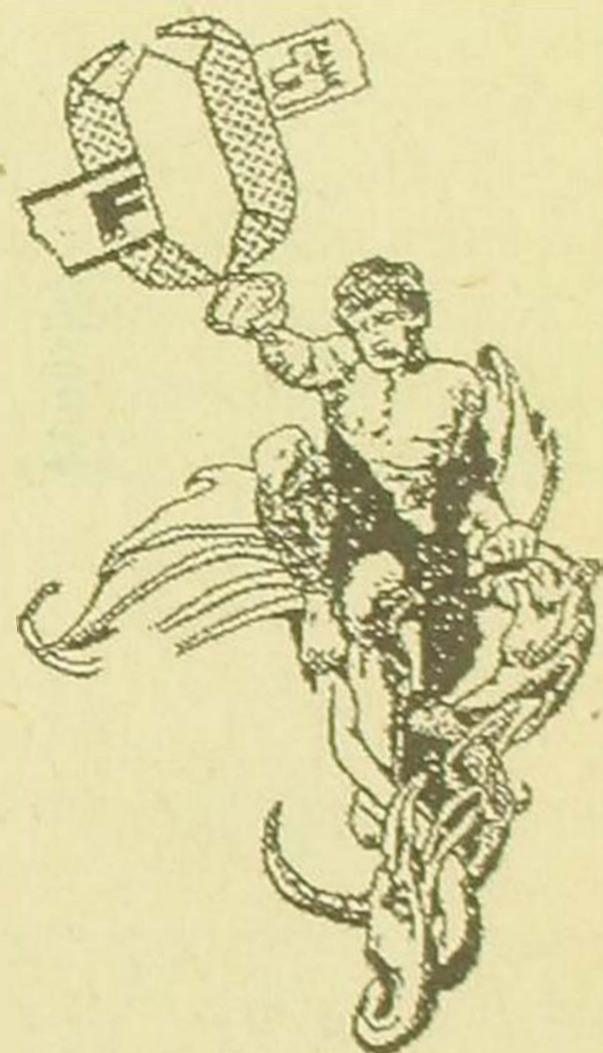

Godina IV. ❖ Broj 70 ❖ 12. srpnja 1997. ❖ Cijena 2 dinara

U subotu, 19. srpnja na Paliću

Svečano otvorenje Međunarodnog filmskog festivala

Milena Dravić, predsjednica Savjeta IV. Međunarodnog filmskog festivala „Palić 97.“, u subotu, 19. srpnja, u 21 sat svečano će, na paličkoj Ljetnjoj pozornici, otvoriti najprestižniji filmski festival u Jugoslaviji. U programu svečanog otvorenja bit će prikazan i kratki film „Rastanak“ našeg sugrađanina Branka Ištvanića, absolventa filmske režije na zagrebačkom Sveučilištu. U 21,30 slijedi projekcija prvog filma, koji će se natjecati u konkurenciji za nagradu „Aleksandar Lifka“, „Jugo film“ Gorana Rebića u austrijskoj produkciji. Iste večeri, ali u 23 sata, bit će prikazan i film „Leteća tamnica“ Simona Westa, izvan konkurencije za nagradu. U nedjelju, 20. srpnja, na programu su (isto je vrijeme projekcija svakoga dana) film Puriše Dorševića „Tango je tužna misao koja se pleše“ i talijansko-francuski film Francescoa Rossia „Primirje“. U ponedjeljak će biti prikazani jugoslavenski film „Buđenje proleća“, redateljice Gordane Bošković i američki „Marvinova soba“ Jerry Zaskesa. „Karijera jedne Vesne“, talijanski film Carla Mazzacuratie, te filmovi Davida Lyncha „Hotel izgubljenih duša“ i „Glava za brisanje“ bit će prikazani u utorak, 22. Sljedeća večer rezervirana je za film Darka Bajića „Balkanska pravila“ i za češki „Kolja“, u režiji Jana Svjeraka. Pretposljednog dana, publika će moći vidjeti mađarski film „Vitmanovi momci“ Jánosa Szasza i američki film „Ljepotice“ Teda Demmea. Palički festival završava se u petak, 25. srpnja, projekcijom filmova „Do koske“ Bobana Skerlića i „Betmen i Robin“, Joela Schumachera, koji nije u konkurenciji za nagradu. Izvršni producent Festivala, Otvoreno sveučilište, osigurao je za sve domaće filmove i predstavljanje autorskih ekipa.

Uporedo će se odvijati i posebni program, koji će imati zatvoreni karakter, pod nazivom „Filmovi zemalja u tranziciji“, u okviru kojega će biti prikazani sljedeći filmovi: „Kako je počeo rat na mom otoku“ (Vinko Brešan, Hrvatska), „Samouništanje“ (Jovica Mihajlović, Makedonija), „Kamen“ (Metod Pevec, Slovenija), „Dovani idena Istok“ (Željimir Žilnik, Jugoslavija), „Ubistvo spredumišljajem“ (Gorčin Stojanović, Jugoslavija) i „Lepa sela lepo gore“ (Srdan Dragojević, Jugoslavija). U četvrtak, 24. srpnja, u 10 sati bit će održan u okviru ovog programa i Okrugli stol na temu „Što se dogodilo s kinematografijom zemalja u tranziciji“, uz sudjelovanje filmskih djelatnika iz desetak istočno europskih država. Navečer, u 18 sati, istog dana bit će održan pretpremijera najnovijeg filma Petra Zeca „Pokondrena tika“.

Ulaznice za Festival mogu se nabaviti u preprodaji u kinu „Zvijezda“, a za vrijeme Festivala na blagajni Ljetnje pozornice.

(t. z.)

Uz obljetnicu „Žiga“

Tri torte na svići

Zrno po zrno palača,
kamen po kamen pogača
iz broja u broj žigovci idu u boj
ajde nek ide a otišlo je i više od
lanca i po livade potrošeno
3.500.000 grama bezdrvnog papira
zbog čega nam sad vitar oko glave
tako zdravo duše

Tuča

skrivali smo se, nemoćni, u domove dok je tijekom nekoliko prethodnih dana praskalo i pucalo. Grane su lomljene, cijepovs kuća bacani, usjevi gdje-gdje i potpuno uništeni. Velika steta od tuče.

Ali, ne tako davno, da ne zaboravimo, dok je pucalo, istina na drugi način i s drugih mjesta, nismo se svi toliko skrivali. I tada je praskalo, grmilo. Rušilo se. Ali i u crno se zavijalo, suze je tjeralo.

Od tuče prethodnih dana oporavit ćemo se. Nadoknadit ćemo izgubljeno, znamo. Međutim, od one ne tako davno kada smo i kako, ne znamo.

M. Zorin

Lokalno kao univerzalno

Na samom početku prvog uvod slova subotičkog dvotjednika „Žig“ javljaju se stanovite poteškoće: izložiti koncepciju lista ili pisati o nakanama, odnosno o njegovom duhovnom profiliranju? Problem koji se nameće, proizilazi iz toga što, nekritička svijest, defektna misao nerečenu dilemu rješava po uzročno-posljedičnom receptu zadanog kontinuiteta između koncepcije i nakane (makijavelizam). Nevolja je tim veća što je nekritička svijest logička i racionalna i što u zadati kontinuitet ne sumnja, već uvijek u njemu nalazi ono što joj odgovara, za čim čezne i ka čemu je vođena putem vanjskih manipulacija. U razvijenim demokratskim društvima ta medijska manipulacija može biti dodatni izvor informacija zbog slobode i različitosti medija. Kod nas na žalost ta potreba za kontinuitetom, odnosno za uzročno-posljedičnim vezama, proizvela je mržnju.

Mogli bismo suditi da je onda osnovna nakana „Žiga“ dokidanje mržnje. No, to je prizeman zaključak, određen pogrešnim iščitavanjem zadanog kontinuiteta. „Žig“ se ne kani boriti protivu mržnje jer mržnja je ljudska potreba, kao i sreća. Naša intencija je usmjerena protivu mržnje kao pogleda na svijet, protivu mržnje kao stava. Nastojat ćemo to postići novim stilom, drugačijim jezikom, kritičkim odnosom prema stvarima i pojavama koje nas neposredno okružuju.

Reći da će dvotjednik zastupati liberalno građansku opciju i uz to nastojati zadržati poziciju neovisnosti je točno, ali samo po sebi ne govori mnogo. Jer u državi gdje vlada tiranija slobode, i gdje javna riječ nema pravo značenje niti težinu i gdje se prednost daje moći, a ne pravdi, te odrednice ne upućuju na bit same stvari. Dodamo li ovome da nas je na ovim prostorima zadesila nesreća, te su nam povijest izučavali literate koji su nam je potom politički tumačili, poistovjećujući kontinuitet s identitetom a što nas je sve odvelo u slijepi nacionalizam, tronirajući provincijalne političke razloge istine. Na taj način kolektivno smo vraćeni u XVI. stoljeće, u svijet mapa i obilježavanja. Tako smo jednu smjelu i naprednu političku ideju iz Shakespeara „Kralja Leara“ pretvorili u bolnu tragediju i našu duhovnu sramotu.

Kralj Lear kaže:

Sad naš tajniji otkrit ćemo smjer,
Dajte, mi tu mapu. Podijelili smo,
znajte, na troje kraljevstvo.

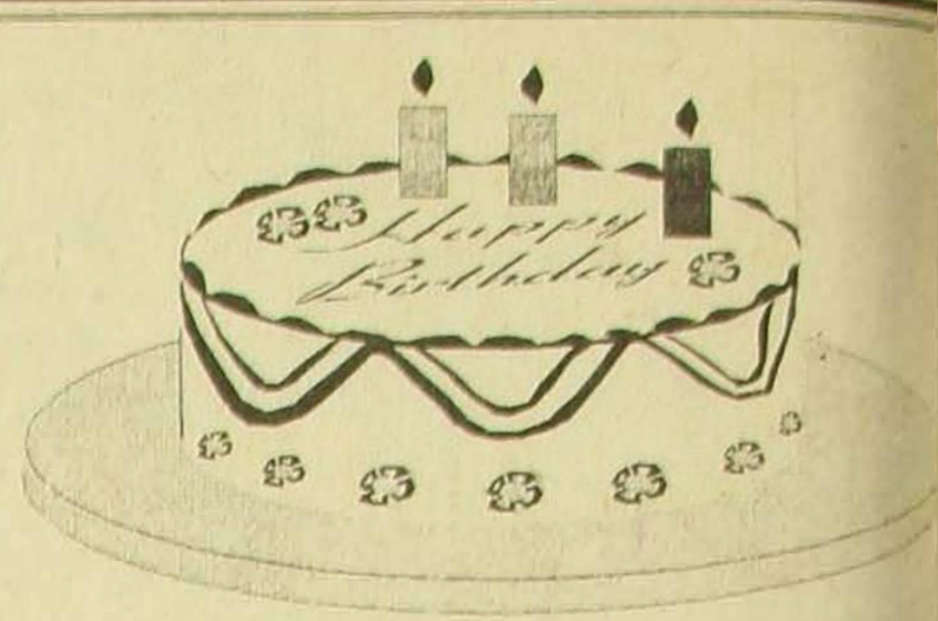
No tko danas vjeruje i iščitava pjesnike. Kada se danas, sada i ovdje, više kažnjavaju i žigošu izgubljena uvjerenja (za čas možeš postati izdajica roda svoga) nego djela. I umjesto jačanja države putem decentralizacije, a to je osnovna misao u citiranim stihovima, težište smo stavili na narod, na naciju, a prošlost nam je postala važnija od čovjeka. Ovim ne želimo reći da je čovjek anacionalan, već ukazujemo da se u klici ugušio razvoj njegovog nacionalnog bića u pravcu građanske opcije, granično određene jedinstvom duha u razlikama. Danas imamo, na žalost, razlike u granicama s jedinstvom u mržnji. Svjesni da naš život iskazan jezikom kontinuiteta jedinstva u jedinstvu (čitaj bratstvu) u ovoj Jugoslaviji možda nije bio lak, i da danas žalimo za njim, ali ne iz kuta jugonostalgije, nego zbog načina na koji je bio prekinut i u ime mnogobrojnih nedužnih žrtava. Nalazimo da je upravo Subotica kao grad bogate tradicije, kulture, višejezična i multinacionalna sredina širokogrudna i tolerantna a od vjeka u Europi mogla biti putokaz kako doći do ljudskog razlaza, ako je on već bio nužan.

Mi nemamo moć pokidane vene povezati, ali truditi ćemo se da sačuvamo kapilarne veze koje život znače, na taj način što ćemo lokalno uzeti kao univerzalno, a što bi moglo značiti: Dobro jutro, komšija, di su nam novci?

Teško je reći koliko ćemo u tome uspjeti, s obzirom da je u novinarstvu razlika između držanja propovjedi, moraliziranja i gluposti mala. A da se ona pređe nije potrebna nikakva dodatna građanska hrabrost. Dovoljno je zrnice ludosti. Iz kuta prekida kontinuiteta možemo reći da je prirodna pojava da čovjek duhovno oboli, a povijesna je činjenica da društva i narodi s vremena na vrijeme uhvati ludilo.

Liječenje je dugo, bolno, bolno ali i nužno. Za početak možemo postaviti pitanje da li zlikovci stvaraju ratove ili rat stvara zlikovce? Na njega ćemo uspjeti odgovoriti kada mržnju ukinemo kao stav i sve dovedemo pred justiciju.

Vojislav Sekelj

Treći rođendan

Prvi broj „Žiga“ ugledao je „mrak“ dana 16. srpnja 1994. godine. Cijena 0,50 dinara. 70-ti broj izlazi 12. srpnja 1997. godine. Cijena 2 dinara. Slavimo treći „rođendan“. Tri godine u izlaženju subotičkog dvotjednika. Malo mnogo ili mnogo malo? Pitanje više retoričko odnosno slavljeničko. Drag nam je što nam rođendan nitko nije čestitao. Makar smo od čestitaka uspjeli ostati neovisni.

Za ovu prigodu, ne da bismo provjerili naše opredjeljenje stavove već da podsjetimo naše drage čitatelje, suradnike pa glavnog i odgovornog urednika „Žiga“, donosimo „reprizu reprizirane reprize“ uvodnika iz prvog broja „Žiga“.

**Ovaj broj „Žiga“
izašao je uz potporu
Fonda za otvoreno
društvo.**

ŽIG

12. srpnja 1997.

broj 70

Izdavač: HKC „Bunjevačko Kolo“

Adresa: Trg cara Jovana Nenada 15, 2400 Subotica

Tel: 28-334

Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog urednika:

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Lazar Merковиć, Ivan Rudinski,

Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:

Mirko Kopunović

Tehnički urednik:

Ivan Hegediš

Priprema i prelom:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za informacije Republike Srbije pod brojem 1620 od 2. travnja 1994. godine.

ŽIG

izlazi svake druge subote

NAVRAĆATE!

Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22 (osim ponedjeljka).

MENI od 12 do 16 sati
PO POPULARNOJ CENI.

Pripremamo i druge kulinarske dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne ručkove, večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca, godišnjica... izmislite sami, nije teško, lepše je i lakše.

DODITE

izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno.
SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA.
PRIJATNO!

Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

30-136

NOVONOVONOVO

Elektronsko izdanje „Žiga“
može se čitati na BBS-u
Tipp-Topp System-a
Subotica.

Telefon: 024/552-552

NOVONOVONOVO

Vojvodina se probudila!

– Od ovoga dana počinje izborna kampanja koalicije Vojvodina u Subotici. Ona je stvorena da bi pobeđivala i da pobeđuje; da vlast u Vojvodini osigura samo za Vojvodane. Narodna seljačka stranka, Liga socijaldemokrata Vojvodine i Reformsko-demokratska stranka Vojvodine objedinile su se jer žele slobodnu Vojvodinu, Vojvodinu sa autonomnom zakonodavnom, sudskom i izvršnom vlašću – riječi su dr. Dragana Veselinova, predstavnika Narodne seljačke stranke, na početku promocije koalicije Vojvodina, koja je održana u prepunoj „sali 1“ Skupštine općine u utorak, 1. srpnja. Ova koalicija u posljednje vrijeme doživljava najveći uspon popularnosti, te će za naredna dva dana, kako je rekao Veselinov, „prebaciti popularnost, na žalost, SPS-a, a trenutno smo popularniji i od koalicije Zajedno i od one fašističke partije koju vodi Vojislav Šešelj“. Glede sudbine, on je rekao da je ova koalicija spremna surađivati i ulaziti u koalicije samo s onim partijama koje su spremne priznati punu autonomiju Vojvodine.

– Od ove vlasti nema gore. Vidi se to po njihovim

učincima. A mi se ne bojimo Evrope, mi se bojimo Miloševića, Kertesa, Pankova i njima sličnih. U Vojvodini, to smo tokom istorije naučili, dužni smo jedne druge poštivati. Ne moramo se voleti, ali poštovati se moramo – zaključio je svoje obraćanje Veselinov.

Ratko Filipović, predsjednik RDSV-a, je govorio o četiri osnovne reforme za koju se zalaže ova „izvorna reformistička stranka“. To su reforma republičkog Ustava, osobito glede položaja i statusa Vojvodine, zatim ekonomske reforme, reforma vanjske politike, kao i reforma socijalnog sustava. Predsjednik, pak, Skupštine RDSV-a i savezni zastupnik Mile Isakov u svojem obraćanju naglasio da je raspadom koalicije „Zajedno“, opovrgnuta nada u tzv. drugu Srbiju, te da se mora

Brojke i slova o Vojvodini

– Ukupan budžet Republike Srbije iznosi 14 milijardi dinara, dok se u Vojvodinu od te sume vraća 68 miliona, ili 1,5%. Takav kolonijalni položaj Vojvodine je umnogome gori nego što su neke afričke zemlje bile u odnosu na evropske metropole. A to znači da je naš seljak odran – rekao je, među ostalim, Veselinov.

ozbiljnije poraditi na stvaranju trećeg bloka, koji treba okupiti stranke po programskoj sličnosti i one kojima je stalo da se promijeni sistem, a ne puka smjena vlasti.

Četvrti govornik, lider LSV-a Nenad Čanak istaknuo je kako je bit priče o koaliciji „Vojvodina“ priča o otporu „nacional-socijalističkom režimu Slobodana Miloševića“.

(t. ž.)

U srijedu na Etničkom forumu

BUNJEVCI I/ILI HRVATI

Pitanje o nacionalnoj pripadnosti, porijeklu i etnogenezi Bunjevaca, osobito onih iz Bačke, s vremena na vrijeme bivalo je aktualizirano. Razlozi za tako što poticali su od djelatnika iz različitih društvenih sfera, od znanstvene preko političke do ideološke, te kao takvi imaju različite motive, a samim tim i pojedinice. Ali, po pravilu, ovo je složeno pitanje uvijek pokretano u oba velikih društvenih promjena i, isto tako, previdalo razliku između kategorije nacionalne pripadnosti, koja je znanstvene utemeljenosti, i nacionalnog opredjeljenja, što je stvar privatnosti i spora u domenu ideologije.

Tako smo i u posljednje vrijeme bili svjedoci „burnih“ rasprava u kojima su sudjelovali i prozvani i neprozvani, ipozvani i neozvani, koje (su) se glož(il)e oko pitanja tko su Bunjevci. I dok pouđeni odgovori idu od teze o hrvatskom porijeklu Bunjevaca, preko stava da su Bunjevci zaseban južnoslavenski narod, do mijenja da su oni Srbi katoličke vjere, u osnovi ovoga spora je njihov nepomirljivost. Stoga je organizator, Otvoreno sveučilište, ječa *Etnički forum*, koji je održan u srijedu 9. srpnja, posvetio ovom problemu, ne bi li se nepistrasno i putem dijaloga pokušao boć osvijetliti i razumjeti.

Kao svoj skroman doprinos raspravi o ovoj temi, a ujedno uključujući da problem nije nov, Uredništvo „Žiga“ prenosi na posljednjoj strani ovog broja iz *Bunjevačkog žackala* njihov stav glede pitanja tko su u stvari Bunjevci. A u narednom, pak, broju „Žiga“ donijet ćemo širi prikaz s ove tribine.

(t. ž.)

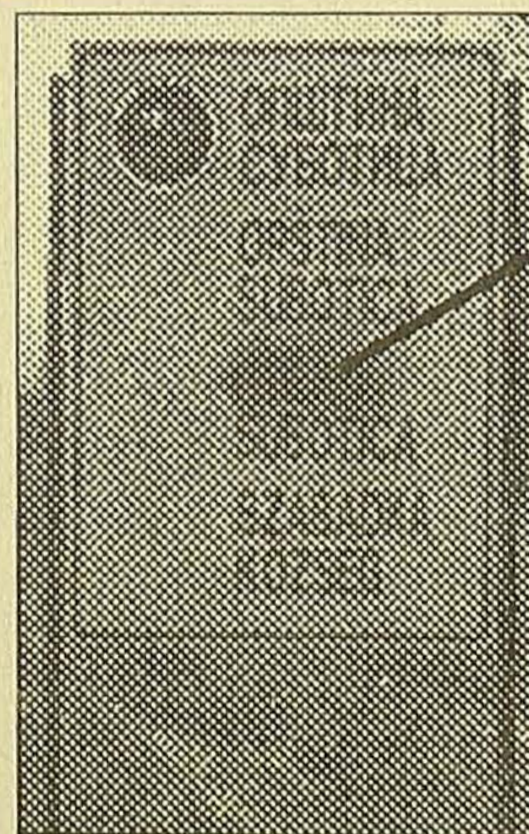
Prenosimo

ДАНИ

Ne grickajte nokte

Malo nam treba da budemo srećni. Radost su nam minule nedelje doneli zlatni košarkaši kojima se sreća osmehnula onog momenta kada je Saša Đorđević „zabio“ trojku Hrvatima dve, tri sekunde pred kraj utakmice. U dnu duše mi je drago, što su Zagrepčani, koji su skoro celu utakmicu vodili, baš na ovaj način pobeđeni. Dečki se taman ponadali uspehu, kad ono trojka. Ne znam kako vi ali ja najviše volim kad pobeđujemo Hrvate. Posle ove utakmice, sve je išlo „kako treba“. Pobeđili smo Litvaniju, Grčku i na kraju za zlato Italiju. Svirana je naša himna i eto razloga da bar ove nedelje budemo srećni.

M. Mitrić, „Dani“, 9. VII. 1997.

Ovdje je nekad pisalo OPĆINA

Ovu fotografiju donosimo, ne kao nemili znak vremena, već da bi uvaženi gospodin MMM mogao biti srećan do narednog stoljeća.

Čega se sit stidi, gladan se tom raduje!

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

MIX
SUBOTICA

Tel: 024 / 35-174
Sonja Marinković 31

Servis bele tehnike **FREON** * * *

024/52-918

vi. Gabrić Grgo

Nikole Kujundžića 10
stan: Pazinska 11 (22-455)

MIKI

da sve teče kako treba

samostalna
vodoinstalaterska radnja

Šarčević Miroslav
vodoinstalater

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

kancelarija:
Tel: 024/ 31-598
Matka Vukovića 4
24000 Subotica

PLAST PRINT

ŠTAMPARIJA
Preradovićeveva 6

Predlozi za zvanje Počasni građanin i priznanja Pro urbe

Na sednici Izvršnog odbora Skupštine opštine, održanoj u sredu, 2. jula, predloženo je da zvanje počasnog građanina, koje se dodjeljuje za životno delo, ove godine pripadne **Gašparu Ulmeru**, doajenu arhivistike i **Tihomiru Bati Ognjanovu**, fudbalskoj legendi Subotice i Jugoslavije. Za priznanja PRO URBE predloženi su **Boško Krstić**, književnik i publicista, **Ana Bešlić**, akademski vajar, **Elvira Janoši**, ultramaratonka, **Mihalj Sečei**, diplomirani ekonomista i **Muzička škola**. Predlozi će se naći na dnevnom redu predstojeće sednice Skupštine opštine.

U domu za decu „Kolevki“ održani prvi susreti:

„Susreti dece 97“

U domu za decu bez roditelja „Kolevka“ održani su „Susreti dece 97. U poseti ovoj kući, došli odrasli, koji su svoje detinjstvo proveli u „Kolevki“ u Subotici, prvoj nezaboravnoj majci. Posetili su mališane koji sada tu prave svoje prve životne korake. Sa sobom su doneli puno želja i simbolične poklone. Deca su se radovala bez granice ovoj poseti i susretima.

Na ovim prvim Susretima bilo je dosta sete, želja, poruka, suza radosnica...

Doviđenja do iduće godine.

R. Rašiti

Srpski pokret obnove

Saopštenje za javnost

Najnoviji pohod haračlija u „liku i delu“ tržišnih inspektora na popularni Buvljak izazvao je novo ogorčenje i prezir naših građana. Haračlije, po nalogu svojih šefova, otimaju, bezobzirno pljačkaju, šikaniraju građane Subotice kojima je inače Buvljak, zahvaljujući ovakvoj vlasti, prvenstveno jedino radno mesto! Uzimaju im robu koju su platili na carini, poput jastrebova obrušavaju se na svoj plen noseći sve pred sobom!

Moral je njima stran, a i šta će im, oni su programirani roboti upravljani daljinskim upravljačem SPS i JUL sa jednim zadatkom: „otimaj, kazni, uteraj strah u kosti, budi Bog i ne brini ništa, mi smo tu, SPS i JUL je tu, ne može Vam niko ništa!!“

Pakleno, podmuklo rade ti ljudi. Ali, s obzirom da su to ljudi-ne ljudi, trebalo je pronaći mehanizam kako ih sprečiti u svojoj prljavoj radnji. Snažljivi i hrabri Subotičani su se snašli! Gađali su ih jajima i paradajzom! Oteli su SVOJU robu na očigled „kaznene ekspedicije“ očigledno zabezegnute, skinuli je sa kamiona i podelili vlasnicima. Tako se to radi, nema više straha! Sličan li takav oblik borbe za svoju egzistenciju Srpski pokret obnove uvek će podržavati kako verbalno, tako i činjenjem.

Ovaj put napominjemo i javno odajemo priznanje organima Unutrašnjih poslova Subotice koji su ovom ne milom slučaju ostali po strani. Postupili su mudro, poslušali su eho naroda koji im je zbog toga svakako zahvalan.

Finansijska tržišna policija, inspektori! Suzbijajte Vi „sivu ekonomiju“! To Vam je između ostalog i zadatak. Ali, pored Vas i pred Vašim očima promiču silni kamioni, šleperi prepunih cigareta, kafe, alkohola uglavnom necarinjenih! Kome to ide, ko se to enormno bogati, ko ne plaća carinu, kome se ta roba i kojim kanalima nelegalno prodaje? To su naša pitanja, a gde su Vaši odgovori?

Nedirajte običnog smrtnika na Buvljaku! On želi samo da prehrani sebe svoju porodicu. Muka ga je na to naterala! Režim je to učinio od njega i niko drugi. Pustite te ljude neka se sami brinu o svom, ne treba im „Vaša“ pomoć neka Vam svima zajedno to bude za nauk i naravoučenije!

Predsednik OO SPO Subotice
Đuro Vucelić

Aforizmi

– Nekada smo legendarne uspjehe postizali na putevima bratsva- jedinstva, a sada to najbolje postizemo na kanalima državne TV.

– Učiteljice se u sadašnjim uvjetima sve manje igraju s djecom. Nisu više drugarice.

– Ne bojim se vlasti! Nisam ja te sreće.

– Čim vlast malo olabavi, narod odmah ide preko granice.

– Vlast je sada dosta ograničenija. Smanjena je državna teritorija.

– Što je manje ovaca na ovim prostorima, to je narod više prepreden.

– Izvezli smo marke na Cipar. Tuđe nećemo, svoje ne damo.

– Najstrašnije posljedice rata smo uspjeli pokriti. Pokopali smo mrtve.

– Kad narod vidi da vlast ne sluša, onda zviždi.

– U mojoj školi je i dalje u uporabi šiba, jer je proglašena za ekološku školu.

Dužo Ranje

Pravnički kuta

Federacija i konfederacija

Uhljebljenje stvarnog šefa države na federalnu razinu, nakon jednog desetljeća je opetovano aktualiziralo pitanje federacij i konfederalnih elemenata.

Federacija (lat. foedus - savez) je savezna država, koju čine države članice (u nas se nazivaju republikama, u Austriji i Njemačkoj zemljama, u Švicarskoj kantonima, u SAD državama itd.). Danas postoji više desetina federacija na svim kontinentima. Pitanje suverenosti u federaciji (ima li je federalna država ili države članice predmet je brojnih rasprava i slični raspravi o jajetu i kokoški. U svakom slučaju, federalne jedinice imaju manje ili više obilježja državnosti - formalnih i stvarnih, što je uzeto u obzir prilikom raspodjele svih socijalističkih federacija. Organi federalnih jedinica i teritorije često nisu u hijerarhijskom odnosu, a sama raspodjela funkcija (uključujući zakonodavnu) između federacije i njenih dijelova može biti vrlo različita. Davanje statusa federalne jedinice predstavlja najviši oblik decentralizma i njime se najšire ostvaruju ciljevi teritorijalne, kulturne i personalne autonomije.

Konfederacija je savez država. Suverenost imaju članice konfederacije. Konfederacija je uglavnom historijska pojava, budući da je većina konfederacija prerasla u federaciju (SAD, Švicarska i Njemačka). No, suvremenost daje primjere i za obrnuto: ZND (Zajednicu nezavisnih država) danas čine bivše države SSSR-a!

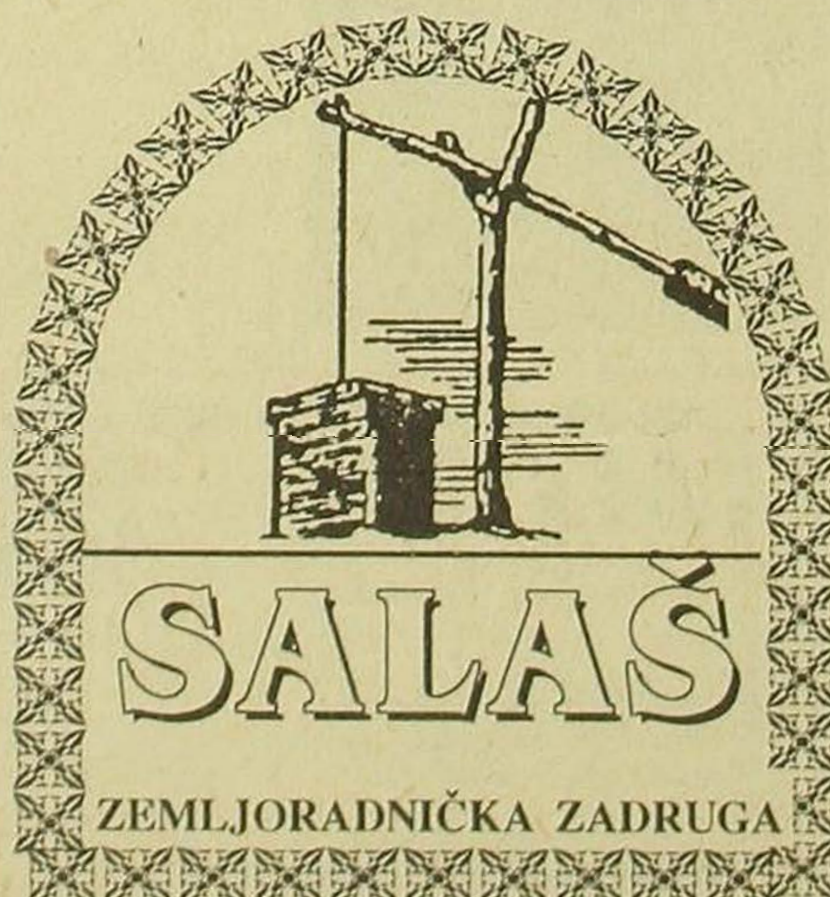
Je li neka država federacija ili konfederacija nije bitan naziv, već sama sadržina odnosa između država: službeni naziv suverene države Švicarske je Švicarska Konfederacija (premda je ona zapravo federacija), dok ustavna rješenja bivše SFRJ i sadašnje SRJ imaju u sebi neke konfederalne elemente, koji su uvedeni u cilju zaštite države od republika (odn. republike) od srbijanske hegemonije.

GARANT

PREDUZEĆE ZA
SPOLJNU I UNUTRAŠNJU
TRGOVINU D.O.O.

TRG OKTOBARSKE REVOLUCIJE 37
SUBOTICA

024/25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
Telefax 024/26-719

SALAŠ

ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

Srem, Banat, Bačka - Vojvodina

zajedničkom inicijativom banatskog foruma i Saveza građana subotice 12. i 11. jula u opštinskoj i radikalnoj vili na Paliću održaće se okrugli sto na temu

gradski pokreti u Vojvodini - o njoj".
 učesnici ovog dvodelnog skupa su:
Durica Safkov-Pančevo, Dragica Stanojlović-Vršac, Mirjana Otojčin-Sremska Mitrovica, Radomir Javelić-Kosovo Sremska Mitrovica, Milan Vujin-Kikinda, Gojko Mirković-Sombor, Stanimir Lazić-Novisad, Mile Isakov-Novisad, Jovan Komšić-Novisad, Boško Kovačević-Subotica, Slavko Prać-Subotica, Mirko Bajić i Stevan Plestović-Subotica.

Teze za ovaj okrugli sto i svoje mišljenje Vojvodine sačinjuje dr Boško Kovačević, predsednik Saveta Saveza građana Subotice, koje donosimo u celini.

1. Vojvodina je poslednjih godina prošle decenije doživela povećanog stranačkog interesovanja jer u njoj još uvek ima potencijala kako za održavanje postojećeg, tako i za uspostavljanje nove vlasti. Prag izdržljivosti ipak ne može trajati u nedogled.

2. Političke opcije o Vojvodini se kreću koordinatama negiranja autonomije, vraćanja na anahronu konstrukciju iz kraja prošlog veka, konstituisanja sa državnim ovlašćenjima do moderne, građanske autonomije. Ova poslednja opcija je nešto udaljena od tekuće ponude političkih subjekata u Vojvodini, Srbiji i Jugoslaviji.

3. Strah od radikalnog autonomaštva postoji kod pozicionih-opozicionih subjekata u Beogradu. Iz tih razloga postoji oprez i izbegavanje da se ozbiljno kod dela stranačaka pozicionira odnos prema Vojvodini.

4. Radikalne opcije negiranja autonomije i utapanja Vojvodine u Srbiji kao čisti „srpske stvari“ nesporno radaju otpor: ne samo kod manjinskog življa, već i kod starosedelaca Srba, odnosno po sistemski spojenih sudova radikalizuju zahtev za autonomiju do državnosti.

5. Nesavršenost globalne, sistemske specifikacije Jugoslavije (plutajuća federacija) svakako da proizvodi niz nedoumica i konstrukcija autonomije. Sa druge strane uvezivanje Vojvodine u „paketu sa Kosovom“ očito nije izgledna opcija u saniranju postojećih konflikata i antagonizama.

6. Kao odgovor samih žitelja na realna nedovoljstva tretmanom Vojvodine u sadašnjoj Srbiji, Jugoslaviji, počinju se javljati novi politički pokreti, stranke i koalicije. Istovremeno „beogradske“ opozicione političke partije nude svoje deklaracije, izjave i platforme, da bi se na neki način udružile biračima. Vladajuća partija (SPS) se od suočavanja sa realitetima Pokrajine, odlažujući pored ostalog i dalje cenom i autoritetom, nastavljajući lokalnu upravu, autonomiju.

7. Postojeće pozicione-opozicione partije najčešće uzimaju Vojvodinu kao monetu za dnevno punjenje vladajućih-opozicionih aspiracija. Poslednjih godina je na delu destrukcija (namerna), koja se ogleda u promeni etničke nomenklature, ekonomskih potencijala, duhovnog zauzdanja etc. Pokrajina je još uvek, u odnosu na druge regije Srbije, zahvalan politički prostor za stare/nove stranke koje svoj kredibilitet žele ostvariti baš ovde. One još uvek ne mogu ozbiljno iščitavati njene specifične multientničke, ekonomske, socijalne, konsocijetalne i duhovne naravi.

8. Etnocentrički pristup Vojvodini nije prihvatljiv jer po sistemu spojenih sudova proizvodi nove tenzije i antagonizme, kao ni pristup „bogatog depoa“ iz kojeg treba samo uzimati. Sve u svemu nije prihvatljivo dalje odlaganje autonomije, jer se nezadovoljstva sve više akumuliraju. Jednako je neprihvatljiva oktroisana, simulirana autonomija, kao i dalje odlaganje do smene postojeće vlasti u Srbiji.

9. Manjinske stranke i lideri gaje oprez prema previranjima oko autonomije i sa „debelom zadržkom“ s vremena na vreme pariticipiraju u „kotlu autonomije Vojvodine.“ Njima je jasno da više ne mogu imati ozbiljne sagovornike o etničkim autonomijama, kao što im je jasno da sadašnji politički akteri autonomizma nisu seriozni.

10. Trenutno u Vojvodini dominiraju:
 - radikalne, isključive opcije
 - poslušništvo vladajućoj partiji i režimu
 - autonomaške ideje
 - apstinencija

Prve dve opcije imaju ozbilju političku artikulaciju, dok autonomaši još nisu politički definisali (u povelju) svoj izraz. Koalicija „Vojvodina“ je pokušaj da se ovo „stanje svesti“ artikuliše, ali dosta nesporno. Oni još uvek proizvode autonomaške emocije umesto da stvaraju politički mehanizam za racionalno delovanje u okviru ove matrice.

11. Iz strategije preživljavanja, koja je danas prisutna kod većine stanovništva u

Pokrajini, javljaju se stidljivo i fluidno gradski pokreti odn. opredeljenja Vojvodana da u svom dvorištu, urbanitetu konstituišu politički mehanizam, koji će ga štititi od globalnih, dušebrižničkih aspiracija. Tu se začinju mogućnosti da se dođe do autonomije odozdo, od lokalnih samouprava i pokreta - što je izgledna demokratska moderna alternativa postojećim opcijama u Vojvodini.

Dakle, očite su razlike u odnosu na političko delovanje Koalicije „Vojvodina“. Opcija gradskih pokreta kreće od autonomije pojedinca, decentralizovanih lokalnih samouprava, od političkih organizama u lokalnim zajednicama i regijama Pokrajine, koje se udružuju na ideji za autonomiju u sastavu Srbije kao građanske države.

12. Lokalna vlast je opoziciona u većini gradova. Međutim, ona je konfuzna stranački kofrontirana, opterećena stereotipima vulgarnog vršenja vlasti. Kao da se ne vidi da je pojavno na sceni ozbiljan depo političkog materijala koji može dovesti do nove, modernizacijske konstrukcije autonomije. Pokreti za gradove, regije realno mogu biti ozbiljna šansa za uspostavljanje nove političke atmosfere na fonu delovanja za drugačiju Vojvodinu. Uvezivanje i koordinacija sa lokalnom vlasti u opozicionim gradovima predstavlja bi ozbiljnu političku snagu u budućim političkim procesima.

13. Razbacani politički potencijali sadašnje Vojvodine očito je vide kao relativno kultivisanu prostoriju za uspostavljanjem autonomije odozdo, bez obzira koliko etablirani režim želi zauzdati lokalne samouprave, otvara i drugačiju specifikaciju federacije.

14. Vojvodina u poslednje vreme postaje predmet interesovanja međunarodne zajednice (ne u kvalifikativima manjinskih separacija) na fonu mogućnosti sanacije, promene sadašnjeg stanja u Srbiji. Tu činjenicu valja ozbiljno uzeti u obzir otvarajući procese ozbiljnog, serioznog pozicioniranja autonomije.

(r.)

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERGO

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karadorđev put 2
telefon: (danonoćno) 55-44-33
- Bajmok, JNA 3 (u cvečari „Mariška,“) telefon: 762-024 (danonoćno)
- Palić, Jo Lajoš 18 (u cvečari „Orhideja,“) telefon: 752-759
- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16 telefon: 0230/83-417

USLIKAN MIRIS BAČKE

Fotomonografija o salašima, priča o njihovom životu

◆ Tajna malih pendžera ◆ Na raskršću uvratina drveni križ

Za razgovor sa g. Augustinom Jurigom pripremam se više od godinu dana. Što su pripreme bile „temeljiti“, od razgovora sam bio sve dalje, da bih konačno shvatio da se za razgovor sa Augustinom ne može „pripremiti“; on mora biti spontan ili ga nema. Jer Augustin je pokretni fotoaparati, a Subotica i okolina za njega su veliki ram za slike. I tako razgovor je počeo spontano, u njegovom novom fotoateljeu, uveče kasno, ali ipak na vrijeme.

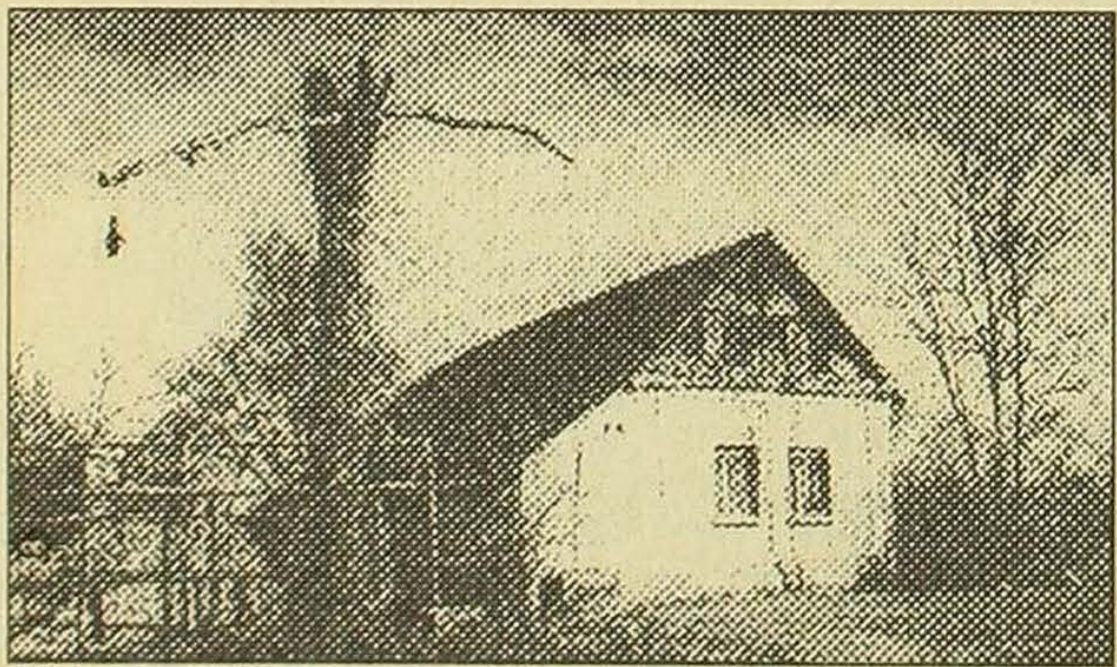
Povoda je bilo na pretek pa i više, stoga g. Augustina ne treba posebno predstavljati, jer je: Augustin Juriga-Juriga Augustin (camera obscura) i onaj tko voli Suboticu, Bačku, salaše, ne može zalutati. Jednostavno, on je pjesnik fotografije, zaljubljenik tambure.

Za ovu prigodu, od „viška“ povoda, za osnovu smo uzeli upravo izišlu njegovu fotomonografiju o salašima.

Izdavač knjige je Boško Krstić, inspirativan tekst i pjesme uz slike dao je Lazar Francišković, a crteži i inicijali su Viktorije Aladžić. Štamarija: Studio Bravo.

Vaše fotografije su na granici umjetničkog i dokumentarnog. Tu granicu „muti“ emocionalni naboj koji one u sebi nose, obogaćeni su nemirnom oka i „dubinom“ prstiju. Recite nam nešto o toj čudnoj harmoniji prsta i oka.

A.J.: Prst uvek reaguje posle oka, ne slažem se da prst ima dubinu. Uostalom, o tome nikada nisam razmišljao, niti znam

zašto je to tako.

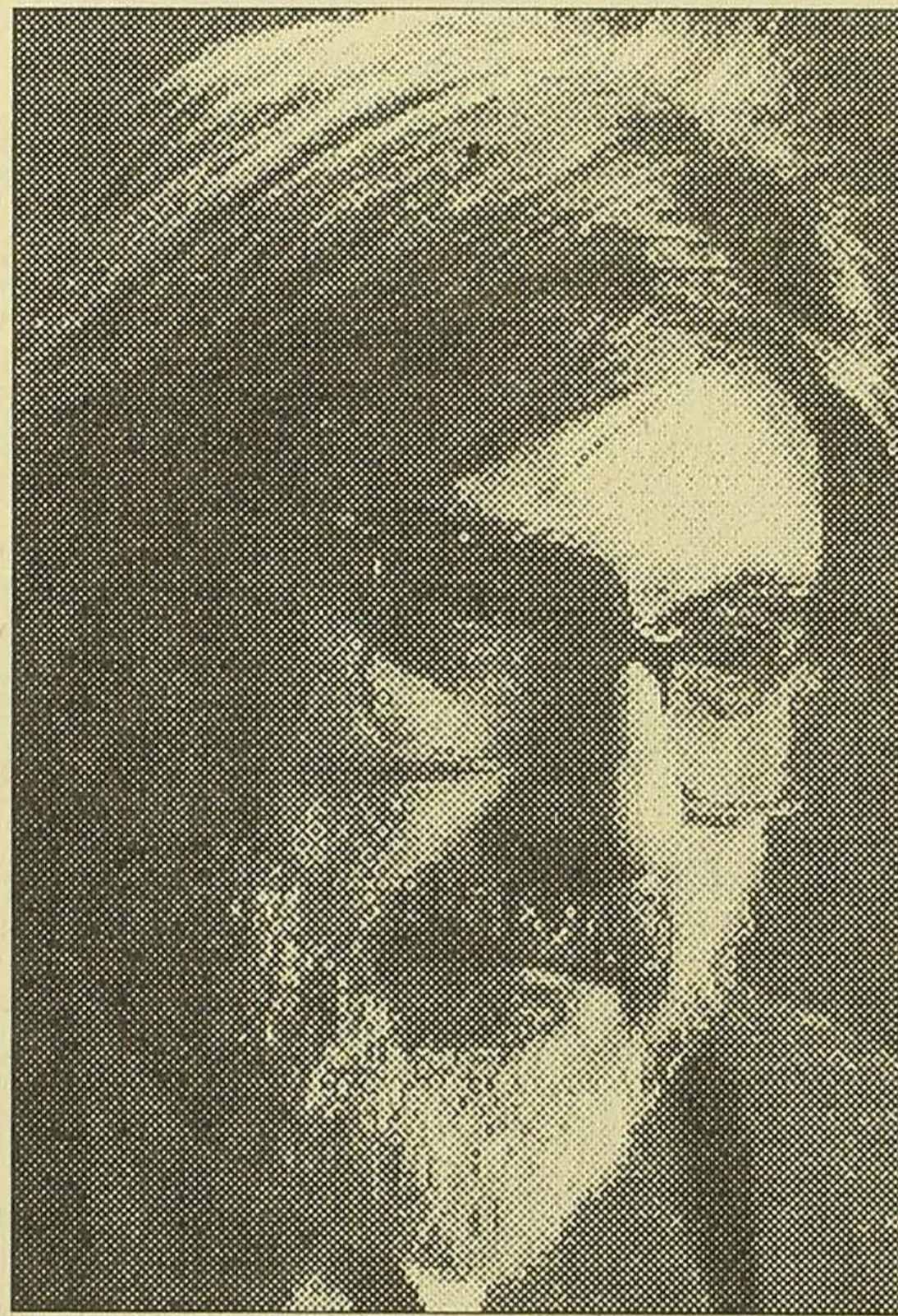
Da li Vas pitanje zbunjuje?

A.J.: Dosta! Da li i ja mogu nešto pitati? Pokušajte. Slušam.

A.J.: Da li je pitanje namerno zbunjujuće?

Moja nakana nije da Vas zbunim. Uostalom, na umu sam imao sinesteziju, odnos zvuka, slike i mirisa. Tamburu i fotoaparati. Vi ste podjednako uspješni i na jednom i na drugom instrumentu. Prstima ste tragali po strunama, okom lutali po Bačkoj, u dušu upijali njene mirise, zanima me taj spoj, i zato kada ste Vi u pitanju prsti imaju dubinu

A.J.: Bačka, Bačka me je oduvek privlačila. Obilazeći njive, uvratine, salaše, upoznao sam ljude, običaje, naselja, pejzaže, doživljavajući mirise, ne znajući da ću jednoga dana to dvodimenzionalno uprositoriti. Treća dimenzija slika, za mene je u

njenom mirisu, koje sam doživljavao u raznim dodirima i kontaktima. Treća dimenzija na slici samo prividno ne postoji, za mene je podloga svake fotografije priča. Nadam se da svaki perceptor, koji je na neki način bio u „intimnom“ dodiru sa Bačkom oseća ili bar naslućuje početak ili kraj te priče. To je ta treća dimenzija koja me i dalje izaziva i inspiriše, kad lutam i okom milujem obline naše ravnice.

Sve je detalj nečega

Što je sa tamburom?

A.J.: Na tamburi drot još nije pukao, ona završava u mojim rukama, za prijatelje kad mi dođe da dođu.

Vratimo se fotografiji, imate izraziti osjećaj za detalj. Detalj koji je uvijek dobro ukomponiran, da ne

kažem uglazbljen u cjelinu. Otkuda osjećaj za odnos detalja i cjeline?

A.J.: Sve je detalj nečega. Do detalja često dolazim analizom neke celine, a ponekad spontano u samome detalju otkrijem nov detalj. Posebno zadovoljstvo mi pričinjava, ako je u tom odnosu detalja i celine, „uslikan“ čovek.

Pravite li razliku između salaša i čovjeka, kada je u pitanju fotografija, poglavito crno-bijela?

A.J.: Ne, za mene je čovek deo salaša, kao što je salaš celina čoveka. Ili obrnuto. Iako radim na crno-belom filmu, priča nije crno-bela, priča ima svoj šinšok (smejemo se i nazdravljamo).

Vaše fotografije su lišene direktne poruke, inzistirate sa pravom na priču, tko je za Vas bogatiji pričom: salaš ili čovjek?

A.J.: Priče su različite. Kada se susrećemo sa salašom, on nam prvo uvek svojim umivenim licem, ambetušem, odžakom, dudom, orom... zaželi dobrodošlicu, koja one koji poznaju salaše iskonski smiruje. Smiruje, jer on nosi u sebi svoju dugačku priču. Salašarsku! Koju on ne može baš svakom ispričati, ali se trudi, jer je napravljen, bolje stvoren od zemlje kao i čovek. Sam salaš za mene je jedan bogati jezik, kojem ja svojim fotografijama samo pomažem da progovori, te da pod kožom osetimo kako šapuće. Na žalost, sve to više vuče ka sećanju, jer ni salaši nisu više kao što su nekad bili. Eto, ukratko, ako imam neki cilj dok slikam, on je da salaš dovedem do riči, nemož rič falit.

Mogli biste živjeti na salašu?

A.J.: Da, čak bi i volio!

Pravom?

A.J.: I čovek se menja, prilagodava novim uslovima. Kako je za mene salaš živ stvor, zašto se i on ne bi prilagođavao. Minimum je da imam ladno pivo u kanikuli.

Znači, hladnjak, kupaonica, telefon...?

A.J.: Pa nisam ja kriv što su naši kopani bunari postali žedni, ostali brez vode. A di bi ti ladio pivo i lubenicu, kaži, da nazdravimo.

Ad gazda umiri kerove

Živili. Ne znam, mnogi vole saša, ali da je blizu, po mogućnosti u avliji Gradske kuće. Poznajete dovoljno „psihologiju“ salaša, traumatičnu zabata, i tajne malih pendžera. Šta biste mogli reći o čeljadima?

A.J.: Salaš uvijek čuvaju kerovi, koji se često oglašavaju lajanjem jel mavanjem repa. Kad gazda umiri kerove, ako ste na salašu nepoznati, zove vas pod dud, or... iako je zima u salaš. Slikanje počimam odli pripovitke.

Kako obično počinje?

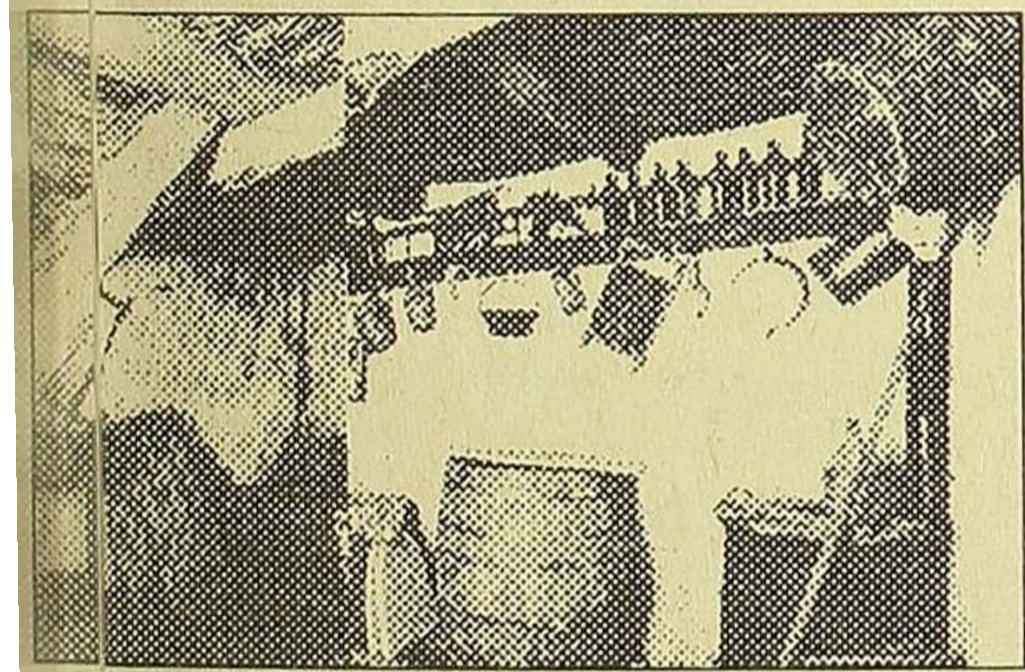
A.J.: Po nekom nepisanom pravilu otako: otkaleg ste, čiji ste, za čega slikate, ali vam je taj i taj, pa na kraju tako rič po rispada da smo skoro i rodovi, istina izdžeg, ako ne baš rodovi a ono pretelji. Onda ja: iz varoši sam, salaše volim, oču da sklonim od zaborava. I divan krene, uzčašicu (ajde popi nemoj da ti nadoživim, ispijam, pijemo sad već šampanjca. Domaćin se opušta, uzimam aparat, or ta manite slikanja, ovo je sve staro, kome to još triba. No, lagano, nuz divan slie se spore. Dešava se da salašar za vrne slikanja želi prominit šešir, a nana keeljac.

Dobro, koje asocijacije dok sliate „izaziva“ kod Vas recimo: dcaf, čista soba, odžak, svtnjača...?

A.J.: U dolafu se slago štafir, a čista soba je bila za goste. Ona je uvijek bila podmazana žutom zemljom, prostrtim čistim karamama; visoko namišćenim krevetima s onjama, a ispod dunja su bile postelje naujnene ljuskom.

Jeste li se ponekad „razmislili“ krevet?

A.J.: Nisam razmislilo, al sam ja ko dit živio u kući i spavo na postelji od ljuke. U čistoj sobi su na šefunjeru bile urdno poslagane tunje, po kojima je

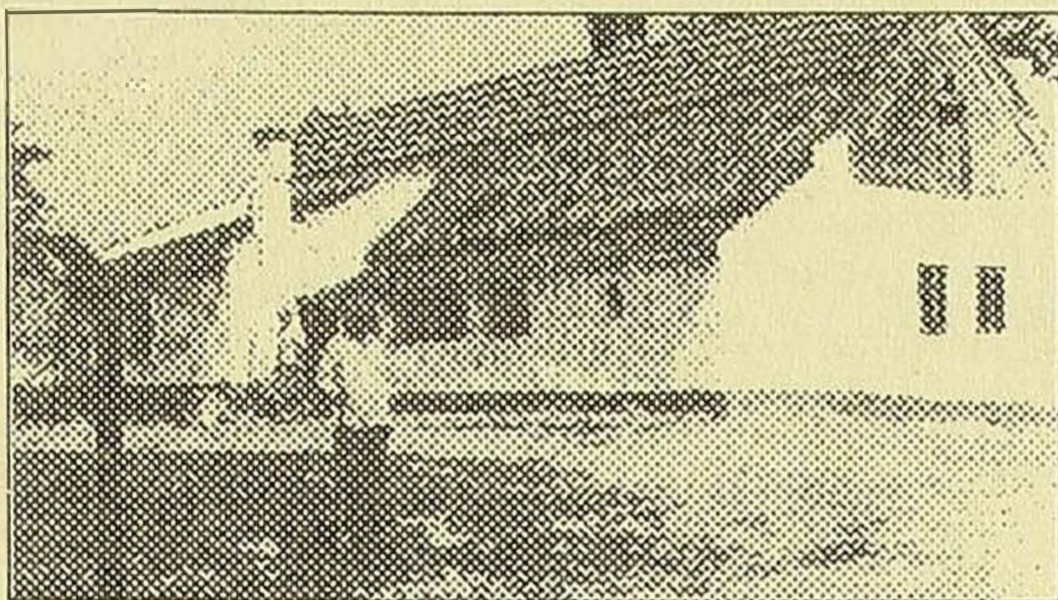

mrlila cila soba. Taj miris čiste sobe me pra od ditinjstva, i eto njega nastojim uslikati. Spontano; on je prisutan na mojim slikama vezanim za salaš.

Pod odžakom se ložila kuružna, čunjice, reža u parasničku peć, u kojoj se imi pekla krumpirača za goste posli disotora, i sve je to opet mrišilo na toplu zelju, a gori u vr odžaka su se pušile šuke, divenice, slanina, sve je to dis salka. Trevilo se da domaćin načme šunkudivenicu, onda više ni rič ne fali, a pol je slikanje išlo ko podmazano.

Poznajete našu ravnicu u dušu, imte li dojam da današnja mladež slao cijeni i voli ljepote Bačke?

A.J.: (Živili – čin) Mislim da naša mladež pozna i voli lipotu Bačke, digod kreneš atarom svudan se susriću s njom. Al, mislim da mali broj pozna život na salašu, upravo zbog tog jel ovi salaši koji su na slikama, nji uglavnom više nema.

Zato je i cilj ove monografije o salašima da ostave neizbrisivi trag i stvore nove zaljubljenike u nji, ako salaša bude bilo. Nadam se da će nji bit u drugom, modernijem obliku življenja.

Odžak, ostaje sam i usamljen

Imam dojam da je monografija o salašima građena na kontrapunktu; salaš – čovjek, zabat – lice, prozori – oči... Jedino odžak nema svog parnjaka, slažete li se s ovom opaskom?

A.J.: Trudio sam se da salaš na slikama bude subjekt, a čovik objekt, koji priko zemlje čini celinu koju ne triba odvajati i dilit. A odžak možda nema svog para, jel kad se napušteni salaš ruši on, odžak, ostaje sam i usamljen do kraja, kao kapetan kome tone lađa, svidok i opomena, so i rana ove lipe ravnice. Sve odlazi u dim, a on još traje, mada brez vatre nema smisla. No, to su već slike i sićanja.

Jedne nedjelje od Subotice, preko Žednika do Đurđina vozili smo se peglicom. Šutjeli smo i Vi i ja, doživljavali smo na različite a iste načine ravnice, Vi slikom ja riječju...

A.J.: S live strane Mala Pešta, a ispod nje do, podigod viri zabat s usamljenim dračovima, koji se nikako otimaju vitru, a njihive svojim putenim oblinama nude nov život. Tamo digod Hauzerov salaš, a na raskršću uvratina drven križ. Onda Đurđin, koja rič, pa trinajst slika snimljeni, a odslikani u slami. A onda đurđinska greda, a na gredi nov betonski križ. Švabov salaš, stari pačirski put ka Subotici, tako sam ja taj put dvodimenzionalno uprostorio i ovrimenio, a ti?

A ja, Augustine hvala, sve vrijeme puta sam se pitao, jesu li salaši u Jurigi ili je Juriga u salašima, i sad ćutim kad mi netko pored Gradske kuće spomene salaš da je to Juriga Augustin i njegova monografija o salašima, uslikana priča o njihovom životu.

Ne podilazim, imam pravo biti sentimentaln, bar kada su u pitanju salaši i Juriga Augustin u kanikuli. Nema više šampanjca. Ponoć je. Još samo slike i po koje sjećanje.

Vojislav Sekelj

Istorija crkve (III)

Reformacija, racionalizam, revolucija

Deo III – NOVI POKRETI

(1500 – 1800)

Uopštimo, onda stvari, i ustanovimo sledeću, okvirnu grubu tautologiju, radi lakšeg snalaženja u terminologiji:

Protestanti – luterani, luterijanci, u osnovi su – evangelisti.

Protestanti – kalvinisti, koji slede Kalvinove reforme, i strože su organizovani pod velikim uticajem značaja Crkve, reformisane, dakako, su – reformati, reformisti, reformirani, rečju, mahom su pripadnici i vernici Reformat(or)ske crkve.

U Holandiji, Škotskoj (prezbiterijanci, mahom) i Švajcarskoj je zakonski bila uspostavljena reformisana crkva – Reformat(or)ska, dakle.

Reformirane su i značajne manjine po Francuskoj, talijanski valdezi takođe su postali – reformisti.

Puno ih je bilo i u Mađarskoj (današnja Mađarska, veći deo Rumunije i severozapadna Vojvodina, s delom Slavonije, Srema, i Baranje, u Hrvatskoj) i današnjoj Slovačkoj. To su, dakle, sve bili sledbenici učenja i reformi Jeana Calvina.

Engleska je, sa svoje strane, sledila sopstveni put reformacije, o čemu ćemo na nekom drugom mestu nešto opširnije reći.

Istočna Evropa je imala, i ima, daleko zamršeniju istoriju. Mađarska, bivša Čehoslovačka, i Poljska, ostale su uglavnom rimokatoličke, ali tu su pravoslavne manjine (u nekadašnjoj Jugoslaviji, Rumuniji, Grčkoj, i Bugarskoj to nije slučaj), kao i znatne reformisane, luteranske (evangelistčke) i radikalne manjine. Rekoh već, u Jugoslaviji, Bugarskoj i delu Rumunije, kao i u Grčkoj, pravoslavci su bili u znatnoj većini (sem u bivšoj Jugoslaviji, gde su sačinjavali relativnu većinu, a u sadašnjoj, tzv. „Maloj Jugoslaviji“, skoro je trećina stanovništva nepravoslavne veroispovesti – prim. prev.).

Radikalna reformacija bila je, za sada, kao i većinom kasnije, svuda ilegalna i zabranjena, što od „konzervativne“, što od reformisane Crkve.

Verski ratovi nisu puno promenili u stanju stvari. Nisu oblikovali ni srećno, a ni prosvećeno razdoblje crkvene istorije.

Južna Evropa, središte zapadnog Rimskog carstva, ostala je u biti rimokatolička. Uopšteno rečeno, zemlje čiji su se jezici temeljili na latinskom, kasnije proglašeni „romanskim“ jezicima, uključujući tu Italiju, Francusku, južnu Švajcarsku, i Rumuniju (misl se na deo Rumunije u kom žive mahom unijati, koji priznaju Papu, i na Erdély – Transilvaniju –, gde je mahom mađarski živalj – prim. prev.), ostale su verne rimskoj Crkvi. Nemci i Skandinavci su uglavnom (bili) luteran(c)i sem središnje Švicarske, koja je bila uporište kalvinista, i Bavarske, bastiona katoličanstva (iako postoji u Nemačkoj i značajna manjina reformiranih – kalvinista, prim. prev.).

(nastaviće se)

Priredio, obradio i s nemačkog preveo:
Robert G. Tilly

Epitaf

Sjećanjem izigrana smrt
Već sam daleko
istrgnut iz javnosti
prebivam u svemu
niko ne traži više
da polažem račune
jezik je nijem
riječi su vezane u vijenac
samo moja sjena čeka još
šuteći bez suza
a umjesto mene
boravi sivilo
Ne mislim
na beskonačnu smrt
na nepoznatu tamu
u meni je ostalo
samo sjećanje na vas
koji još plačete
i spokojna ljubav
zauvijek
Nestali su snovi
ostalo je ništa
osim
praznih očiju
i božijeg prsta

tvrdokornih šutećih usana
i čelo moje na mjesecu
Nema više dokazivanja
borbe oplodene životom
čežnje
ljubavi
ja već znam
umrijeti
to je samo
stići na onostrano
živio sam
i postigao
konačno
svoj cilj

(Epilog)
radam se neprekidno
u svjetlosti
u utješnom smješku
u vedrim danima
u varljivom sjećanju
u kamenolomu osjećanja
u nastajućim životima
u besmrtnoj smrti

(Pjesma „Epitaf“ posvećena je Petru Gabriću, a nalazi se u novoj zbirci pjesama Matije Molcera „Nepozvani poziv“. Ona je objelodanjena u izdanju autora u suradnji sa Štamparijom „Globeus“, u Subotici 1997. godini.)

Zamah proslave „Dužijance“

Obilje događaja

U okviru „Dužijance“, žetvenih svečanosti bačkih Bunjevaca, u naredna dva tjedna bit će održano nekoliko velikih manifestacija. Tako će se već sutra, u nedjelju 13. srpnja, održati mjesna „Dužijanica“ u Starom Žedniku, dok će narednog tjedna, 20. srpnja, ona biti održana u Tavankutu i Bajmoku. Svete mise u sva tri mjesta počinju u 10 sati, a bandašicina kola navečer u 19 sati.

U subotu, pak, 19. srpnja, na Đurđinu, s početkom u 6 sati ujutro, bit

će održano „Takmičenje risara“ s bogatim programom, o čemu je „Žig“ pisao u prošlom broju.

Dan ranije, u petak 18. srpnja s početkom u 19 sati u Gradskoj knjižnici, bit će održana Književna večer, u organizaciji Književnom odjela HKC „Bunjevačko kolo“, koja će biti posvećena bajkama prisutnim u Bunjevaca, a zabilježenim u djelu Balinta Vujkova. Ono će biti održano povodu obilježavanja desetogodišnjice smrti ovog velikog sakupljača narodno-književnog blaga u nas.

Naš izbor

Iz

„Čovjeka bez ceste“

Ustrijeliti neprijatelja i smotati cigaretu
Zapaliti se i izgorjeti ko svjetionik u oluji

Zaplesti se ko muha u mrežu zainteresiranih
stranaka
Misliti da si rođen nesretan kada si samo
rođen

Biti funkcija svega što ne funkcionira
Biti nešto drugo ili ne biti uopće ništa

Biti umetnut u zid mržnje kao sivi kamen
Pa ipak osjećati zajednicu kamenja kao
radost vrijesa

Erik Lindegren

Krležijana

Život je igra snage i vlasti

Logike u životu nema, logika je u životu najobičniji
blef, a kad bi je i bilo, bila bi suvišna, jer bi se time živ-
ot pojednostavnio do dosadnog silogizma, a baš je u živo-
tu lijepo, da život nije silogizam nego igra snage i vlasti, i
pravna logika nije nikakav Klavierfingerubung nego samo
opet izraz snage i vlasti!

Miroslav Krleža, 1934.

Sretno rušenje!

Ovi „Dani“ puni sreće Gloduru su dali novu inspiraci-
ju i zadovoljstvo da bar u mašti može rušiti i dalje.
Ovoga puta se opredijelio da sruši sve ono što još u centru
varoši nije sagrađeno kako bi oslobođeni prostor bio spre-
man za nove buduće mitinge sreće.

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

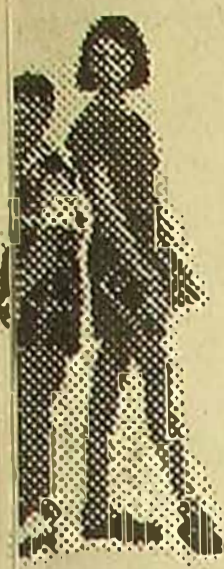
- 1.) AKO TROUGLU OD PAPIRA ODSEČEMO
JEDAN UGAO, KOLIKO ĆE MU OSTATI?
- 2.) NACRTAN JE PROIZVOLJAN TROUGAO.
POVUCI PRAVU KOJA SEČE SVE TRI NJEGOVE
STRANICE.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA:

- 1.) $7420 + 7420 = 14.840$
- 2.) 79

Gemini - commerce
SUBOTICA, Lenjinov park 1/II, ☎ 551-093, 552-087
KANCELARIJSKI MATERIJAL I PRIBOR

Pubertet

U adolescenciji česte su krize, gdje je važno da roditelj, posebno majka, pokažu ljubav i razumjevanje. Otac je važan kao prijatelj s kojim mogu izmjenjivati svoje misli i ideje.

Karakteristika adolescenta je odbijanje svake prisile, autoriteta, urednosti. On se bučno ponaša, prikriva vanjske izraze nježnosti, izluđuje nas.

Zatim, mladi čovjek traži svoju neovisnost, što se vidi u izboru frizure, ojeće, lektire, glazbe. Osjeća se progonjenim, neshvaćenim, nevoljenim i iznervirano se želi osloboditi autoriteta roditelja. Tragajući za osobnom izornošću, mladi se identificiraju s grupom vršnjaka i tu leži najveća opasnost u prihvaćanju loših stavova u svim oblicima malodobničke delinkventne i bolesti ovisnosti: pušenja, alkohola i droge.

Na žalost roditelj je sve manje prisutan kao glavni odgajatelj i prijatelj som djetetu. Osjećaj krivnje često opravdava poklonima, novcem, a nčešće lažnim autoritetom kojim ne dopušta osamostaljenje djeteta i slobdnog izražavanja njegovih misli i osjećaja.

Mladog čovjeka još mnogo toga čeka u njegovom odrastanju: izbor splovanja, zanimanja, partnera, braka... U toj dobi on luta tražeći put ka zlosti. Pomozimo mu da ga nađe što bezbolnije. Treba se sjetiti vlastitog orastanja i ne reagirati uvijek negodovanjem „na prvu loptu“ svojih mladih adolescenata.

Odrastanje bez trzavica - da li je moguće? Da, moguće je ali uz učešće i rditelja i djece. Tajna je u razgovoru. Iskoristite raspust, godišnji odmor, oštenu atmosferu da zapodjenete razgovor. Vidjet ćete što je sve moguće s ar lijepih riječi. Ali zapamtite: svakome je potrebna PRIVATNOST I PSTOVANJE!

Mila

Paličke kazališne večeri

Palme u kutiji za mišljenje

redstava somborskog narodnog pozorišta „Putovanje za Nant“, somborskog slikara i pisca **Eugena III Kočiša**, izvedena je 28. lipnja na III pačkim ljetnjim kazališnim večerima.

Predstava koja u publici izaziva vrlo različite reakcije i shvaćanja postigla je (što je inače imidž somborskog pozorišta), da se o njoj razgovara kao što se razgovara o tome pošto je krumpir na pijaci. Predstava je dakle izraz vremena u kom živimo, a s druge strane pokušaj ili vizija, čak potreba da se ljoše sanja.

Scena dočarava ordinarnu mijanu gdje se izdvaja strmi šank i samo jedan stl. Gosti nemaju izbora, moraju sjediti skupa. Strmi šank je vješto urađen nšin da se izdvoji gost koji jedini ne pada. On, „gluvač“ (**Bora Nenić**) je gt koji jedini čuje zvižduk vlaka. U kafani se zapodijeva razgovor, gosti uvireni situacijom preuzimaju uloge, svrstavaju se u tabore, na osnovu besrslene situacije jednog stola. Šanker (**Radoje Čupić**) takođe sudjeluje u razgovoru gluhih telefona igrajući ulogu šankera. U zahuktanosti razgovora događa se ubistvo jednog gosta koje je rezultat nehata i nerazumijevanja. Parih svega, pojavljuju se žbiri koji se takođe na sceni savjesno prepoznaju u svojim ulogama. Od početka predstave „gluvač“ unosi dimenziju drukčije vije poimanja vremena i događanja. Drukčijost se očituje kroz njegovo baljenje Nostradamusovim proročanstvima. Prema kraju predstave sve vie se osjeća ozračje surealnosti. Tražeći po Nostradamusovim spisima naše vreme, upravo nastale događaje u kavani, Gluvač s čuđenjem zaključuje da ih nema. Ako ih nema u spisima, to se vjerojatno nije niti dogodilo, kaže. Dgađa se obrat u kojem svi preuzimaju druge uloge. U, i dalje ordinarnoj mani, žbiri postaju šankeri, šanker postaje gost, ubijeni je postao živ. Ujeni budeći se iz sna priča da je sanjao da je bio na stanici za vlak. Nakon je no poznatih prevoznih sredstava (diližanse, dresine, kočija...), vlak je bio neto nezamislivo lijepo. Vlakom je putovao u Nant, naravno drugom klasi jer je samo toliko novca imao. Kao potvrdu svog sna nalazi svoj kufer iz kca izlaze tri palme na otoku sreće.

Predstava u sebi objedinjuje dvije razine posmatranja. Jedna, koja nam je liža i shvatljivija je aluzija na političke događaje. Druga, suptilnija, daje je nu slutnju drukčijeg poimanja, prepoznavanja sebe u širem kontekstu od je ne mijane. Tanane niti koje povezuju sve ljude u krug igranja uloga, nastrot mogućnosti uzdizanja do osobnosti onih koji čuju zvuk vlaka. Gdje je i kkv je taj Nant, svatko ima pravo izabrati.

Predstavu je režirao **Ljuboslav Majera**, a pored navedenih igrali su **David Tasić, Bojan Lazarov, Aleksandar Đurica, Zdravko Panić** i **Benad Pećinar**.

Nela Skenderović

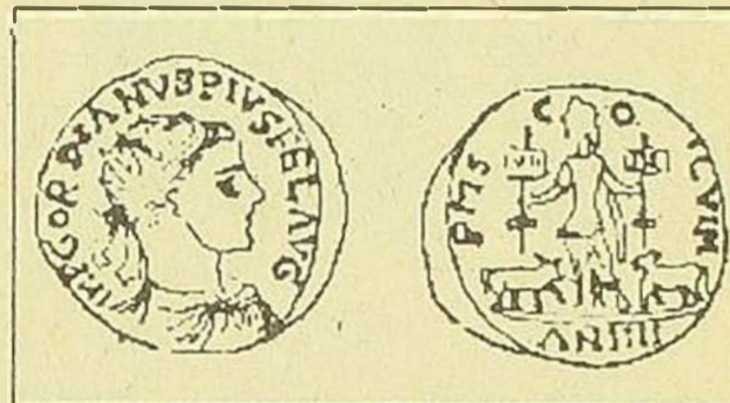
Antičke kovnice novca

Antički narodi, čija se vlast prostirala nad teritorijom bivše Jugoslavije, imali su u tim krajevima kovnice svoga novca. U predrimsko doba novac su kovali Grci u Ohridu i Damastionu (grad koji se nalazio u zapadnoj Makedoniji). Pored Grka, novac su kovali i peonski kraljevi u srednjem povardarju, zatim tračka plemena, a takođe i ilirska plemena. U podunavlju novac su kovali Kelti.

Na otocima u Jadranu, grčko-ilirsko pučanstvo takođe je izdavalo novac na Visu, Korčuli i Hvaru.

U rimsko doba na prostorima bivše Jugoslavije radilo je više kovnica novca. Municipijum Stobi (grad u jugozapadnoj Makedoniji) izdavao je bakarni novac oko stotinu i pedeset godina u periodu od cara Vespazijana do Elagabala. U koloniji Viminacium (današnji Kostolac) sredinom trećeg stoljeća usporedo su radile kovnica lokalnog novca i carska kovnica. Carska je izdavala srebrni novac i radila u periodu od cara Filipa I. do cara Galijena, a lokalna je izdavala brončani novac raznih vrijednosti i radila je od cara Gordijana III. takođe do Galijena.

Kovnica u Sisku (Siscia) počela je raditi pod carem Galijenom, a kovnica u Srijemskoj Mitrovici (Sirmium), pod carem Konstantinom Velikom. Obje su radile kao carske kovnice i kovale su novac od bronce, srebra i zlata.

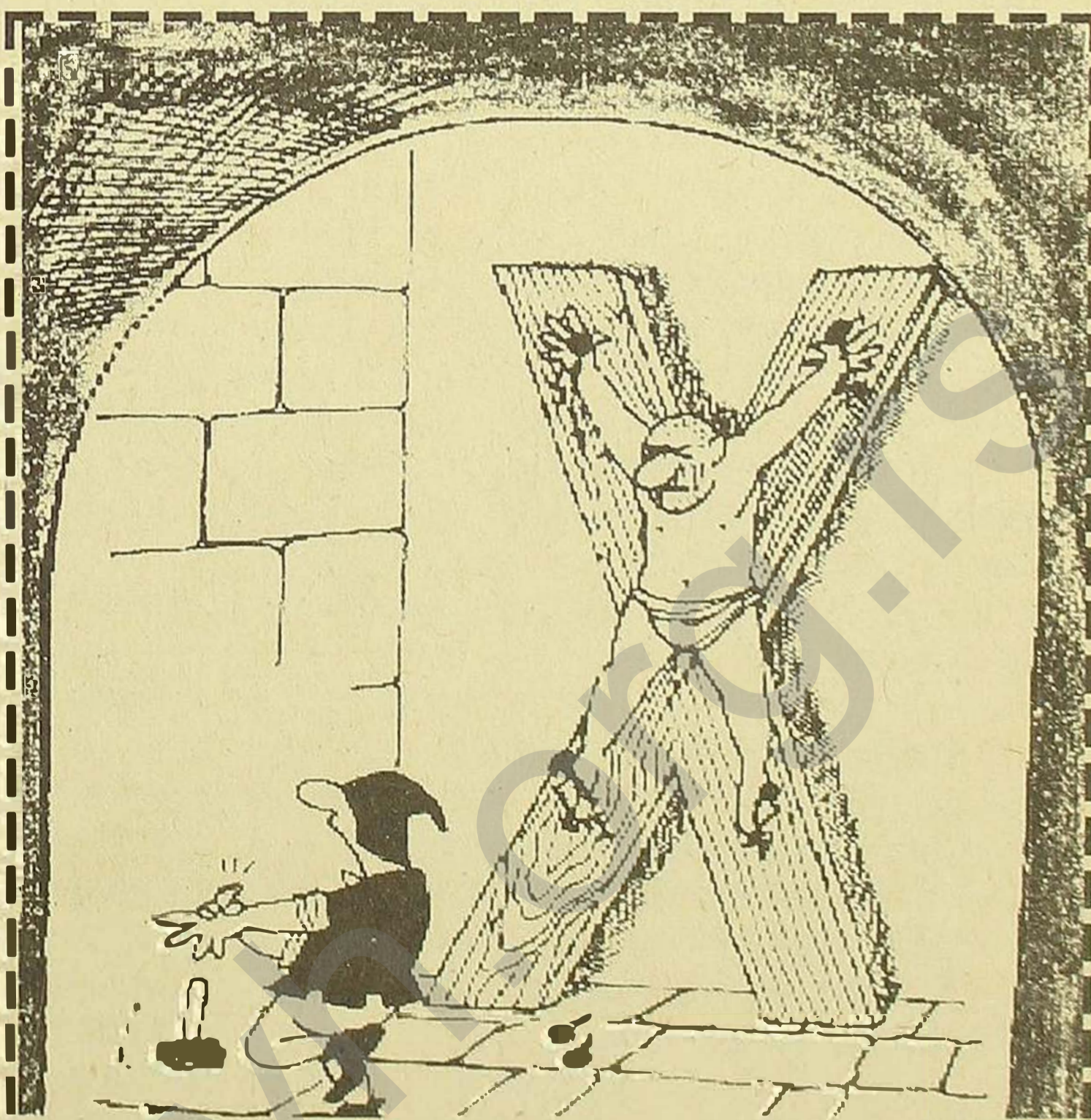
Novac cara Gardianusa

Radile su dugo vremena i u njima je emitovano veoma mnogo vrsta novca.

Pored tih, radile su povremeno, uglavnom u drugom stoljeću, kovnice u Trepči, Velikom Gradištu i na Kosmaju. Te rudničke kovnice, kako su nazivane, kovale su mali brončani novac.

Jedina kovnica na ovim teritorijima u kojoj je kovan bizantski novac bila je u Solinu. To je bila neredovna kovnica za vrijeme Justinijana Prvog i radila je vjerojatno samo oko 540. godine, kujući isključivo brončani novac. Folise i polovine Folisa.

Ante Zomborčević

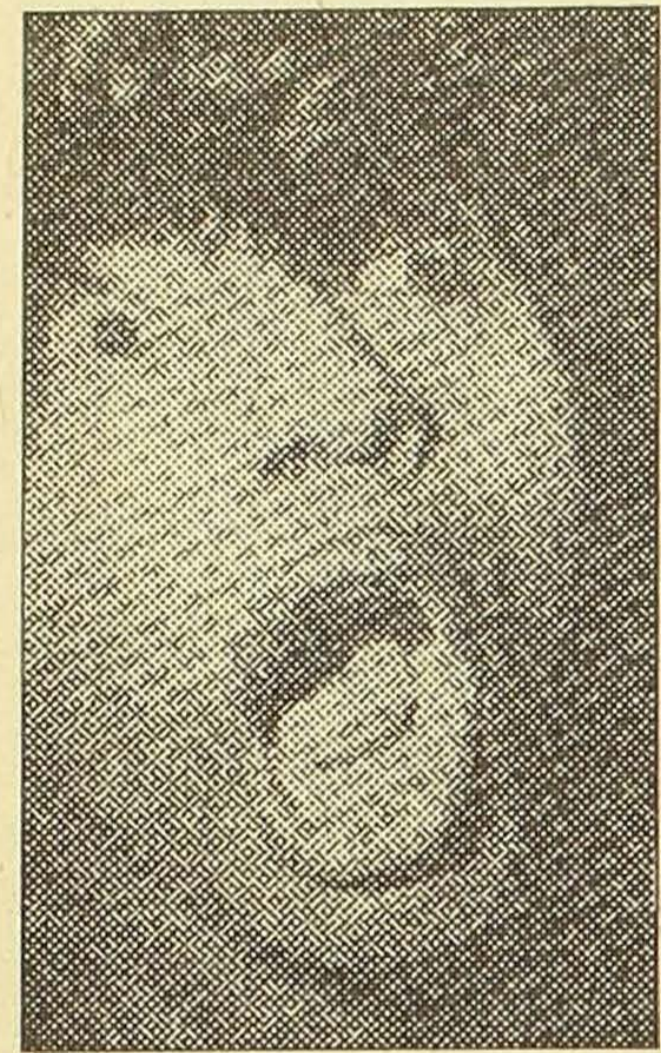
UREDNIK „ŽIGA“. MISLIMO DA JE TO JOŠ UVIJEK V.S., MOŽE I JAČE LUPITI. TO MOŽE POSVJEDOČITI I M.M. (MEMENTO MORI) ZA TREĆI ROĐENDAN,

UREDNIŠTVO

IMENIK ROCKA

Little Richard – crnoputi američki pevač, pijanista i kompozitor, autentični i uzbudljivi rhythm and blues, gospel i soul izvođač, jedan od velikih tatica rock n rolla. Rođen je kao Richard Wayne Penniman 5. decembra 1935. u Maconu, Georgia. Nakon

vrtočlavog uspeha, povlači se sa estrade i prvi put na nju vraća 1964. hitom „Bama Lama Bama Loo“, da bi se potom okrenuo soulu („Without Love“), potom ponovo dugoročno „začuo“: Uverljivom ulogom u antologijskom filmu „Let the Good Times Roll“, 1973. se ponovo vraća na rock scenu, potom

se predaje religiji i radi kao propovednik u anabaptističkoj sekci. Krajem 80-tih se definitivno vraća kao „istinski kralj rock n rolla“, jednako neodoljiv kao na početku karijere. Istinski velikan.

PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- „The Fabulous Little Richard“ (1959)
- „Tutti Frutti“ (1981)
- „Lifetime Friend“ (1986)

The Love – najneurasteničnija karijera u rocku i najveći potencijal oličen u lideru grupe, neurozom i drogom rastrojenom Arthuru Leeu, trajna su obeležja ovog sjajnog američkog sastava iz Los Angelesa, člana velike muzičke trojke ovog „andeoskog grada“ (Tim Buckley, „The Doors“, „The Love“). Grupa je okupljena 1965. i tada su je sačinjavali: Arthur Lee (vokal, gitara, klavijatura), Bryan Lee Mc Lean (vokal, gitara), Ken Forasi (bas-gitara), Alban „Snoopy“ Pfisterer (bubnjevi), i John Echols (vokal, gitara). Uz „Butterfield Blues Band“, The „Equals“, i Booker T. & the M. G. s“, jedan od retkih tadašnjih rock – sastava s rasno izmešanim sastavom (crni i beli muzičari skupa). Tvorci su jednog od pet najvećih albuma progresivnog rocka svih vremena („Forever Changes“) i svakako najbezumnije protraćenog talenta u istoriji ove muzike.

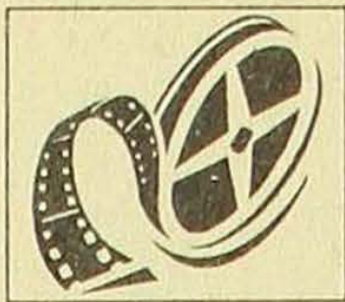
PROBRANA DISKOGRAFIJA:

- „Love“ (1966)
- „De Capo“ (1967)
- „Forever Changes“ (1974)
- „Real-to-Real“ (1974)
- „Love Live“ (koncertni, 1982)
- „Love“ (1982)

ARTHUR LEE – SAMOSTALNO:

- „Vindicator“ (1972)
- „Arthur Lee“ (1982)

Robert G. Tilly

Severnjačka idila

Osećajnost Minesote (Feeling Minnesota)

Scenario i režija: Steven Bigelman - Gl.ulože: Keanu Reeves, Cameron Diaz, Winsent D'Onofrio - 1996.

Specijalizacija u okviru jednog medija je normalan proces. Televizija je odavno koncipirala svoj program samo po vrsti gledalaca, a i bioskopski filmovi već 20-ak godina se proizvode u novim žanrovima namenjenim posebnim grupama. Prvo su Spielberg i Lucas stvorili teen-publiku, a zatim je mnoštvo producenata (oni su daleko više zainteresovani) i reditelja tražilo tipski obrazac koji bi u bioskope odvuкао Spielberg-Lucasovu publiku kad pridu i predu 30-u. Konačno, 90-ih godina Quentin Tarantino pronašao je idealnu formulu žanrovske mešavine koju je ova publika prihvatila kao svoj izraz.

Uporedo sa kristalisanjem filmske forme odvijao se i proces parcijalizacije sistema proizvodnje filmova u Americi. Nekoliko najvećih studija, tzv. majors, postali su prvenstveno proizvođači velikih hitova za sve uzraste i standardnih filmova u žanrovima iz ranijih epoha, kao i glavni kontrolori distribucije filmova, dok su nove žanrovske filmove počele da proizvode nove producenatske kuće. Nazvane su nezavisne, u smislu da kapital kojim posluju nije kontrolisan od velikih kompanija. Neke od njih, npr. Miramax i New Line Cinema, po obimu produkcije i svom statusu odavno teško da mogu da nose naziv nezavisni (da ne govorimo šta o ovakvim nezavisnim misle Cassavetesu slični usamljeni geniji). Nova imena filmskih autora sada dolaze iz relativno lako dostupnih novih producenatskih kuća. Generacijska smena ne vrši se revolucijom juniora, već njihovim samostalnim i odvojenim razvojem, oslonjena na biologiju umesto ideologije.

Feeling Minnesota je jedan od brojnih filmova iz gore opisane producenatske šeme, sa većim uplivom kapitala velikih studija od pravih nezavisnih filmova. Njegov autor, scenarista i reditelj, Steven Bigelman, sa njim se pridružio velikom broju novih mladih sineasta. To se naročito odnosi na mešanje žanrova, tačnije korišćenje žanrova kao samostalnih i gotovih obrazaca ponašanja koji nose jasna i utvrđena značenja i asocijacije. U tom pogledu Bigelman se pokazuje kao vrsni poznavalac žanrovskog filma i senzitivni arbitar koji odlično kompilira različite konvencije. Njegova Feeling Minnesota kroz razbijenu porodicu glavnog junaka, trapavog antiheroja kao glavnog junaka, femme fataile kao heroinu filma, psihološki obrazac odnosa muškaraca i žena, zlu i korumpiranu policiju, road movie atmosferu... otkriva brojne uticaje i njihovu veću obradu i korišćenje.

Izborom provincijalne države i grada za filmski prostor Bigelman, osim što rešava problem sopstvenog sazrevanja, vrši i identifikaciju same provincije i time njeno prevođenje u moderne tokove kulture. Bigelman se kompletnim pristupom filmu bavio temeljno i rezultat je jedno kompakto delo u svom žanru, koje ni po čemu ne zaostaje za sličnim (npr. California Split, True Romance, i dr.).

Posebno dobar je u Feeling Minnesoti izbor glumaca. Keanu Reeves odavno luta u profilisanju svog filmskog alter ega i posle super-momka u Speedu, što ga nije zadovoljilo, sa Feeling Minnesota on se vratio marginalcima među kojima je i počeo u My Own Private Idaho. Povratak je ubedljiv, kao da nije nikada ni otišao u bogataške kvartove. Izvrsnu rolu odigrala je i nova zvezda Cameron Diaz. Od svog trenutka slave u The Mask ona je prošlogodišnjim filmovima Head Above Water i Feeling Minnesota došla do pune afirmacije i ugleda među sineastima, u potpunosti zasluženo, ne samo zbog izuzetnog seksipila. Dostojan pratilac ovom tandemu je nedovoljno iskorišćeni Winsent D'Onofrio. U sporednim ulogama kao stara filmska zvezda (redovan element ovog žanra) pojavljuje se Dan Aykroyd, i kao uvoz iz r'n'r-a na film trač zvezda Amerike, rokerka i glumica Courtney Love.

Feeling Minnesota je zanimljiv film i zato što asociira na Fargoa, film braće Koen koji je neosporno jedan od najboljih iz prošlogodišnje američke produkcije. Nije samo u pitanju geografija (Severna Dakota i Minnesota), već i psihološki oblik likova u oba filma. Amerika je kroz filmove otkrivala mnoga lica, ali ovaj deo je uglavnom ostajao nezapažen. Nije ni čudo. Hladna ravnicu uz kanadsku granicu, retko naseljena iseljenicima uglavnom iz Švedske i Nemačke, bez velikih gradova i autohtonih kulturnih tekovina, marljiva i disciplinovana, sve je samo ne zanimljiva. Njena deca, što su i Koeni i Bigelman, ni najmanje nisu njome oduševljena i oba filma su šamar provincijalizmu i tuposti kojima ona obiluje. Ali se ovi šamari prilično razlikuju. Šamar Koena je osuda, dok je Bigelmanov više prijateljsko tapšanje. U konstataciji ljudske psihe ovih krajeva autori se slažu, ali to rezultira u njihovim filmovima na različite načine: gorčinu i prezir iz Fargoa u Feeling Minnesota zamenjuje izvesna glorifikacija naivnosti i prostodušnosti. Iako se Koeni bave i celom Amerikom to niukoliko ne umanjuje izrečeno. Ako je njihov Fargo tamna strana severnih krajeva (ili-i cele) Amerike, onda je Feeling Minnesota njihova svetla strana.

Mada, nije ni Bigelman zaslepljeni idealista. I za njega, bez obzira na sve čar Minesote, pravi život je negde drugde, konkretno u Las Vegasu. U pogledu bekstva iz provincije on se sa Koenima apsolutno slaže.

Pera Marković

Nova knjiga

Zaokružena druga Sekulićeva trilogija

Ante Sekulić, „Hrvatski srijemski mjestopisi“, Školska knjiga, Zagreb 1997., str. 240

U svojoj posljednjem objavljenom knjigom, „Hrvatski srijemski mjestopisi“, akademik prof. dr. Ante Sekulić stavio je točku i na drugu svoju trilogiju o podunavsko-hrvatskim temama. Naime, ovaj neumorni bunjevački istraživač i znanstvenik, prije svega povjesničar, prvo je u tri knjige objavio sustavno obrađenu povijest hrvatske književnosti u Podunavlju (knjige su u nakladi Hrvatskog PEN-a i Društva hrvatskih književnika objavljene 1993., 1994. i 1996.), da bi paralelno objavio i na izdavanju toponomastičke trilogije istog poručja. Ona je zamišljena da, slijedeći tri velike županije u Ugarskoj i Hrvatskoj (baranjska, bač-bodriška i srijemska), dadne cjeloviti prikaz naziva svih mjesta koja su zabilježena na relevantnim postojećim zemljovidima. Tako se u izdanju „Školske knjige“ iz Zagreba 1994. pojavila Sekulićeva knjiga „Hrvatski bački mjestopisi“, prošle godine „Hrvatski baranjski mjestopisi“, a koncem travnja ove godine kod istog nakladnika objavljena je i knjiga „Hrvatski srijemski mjestopisi“. Na taj način dat je značajan doprinos ne samo toponomastičkoj znanosti u nas, nego je iznijeta vrijedna građa za bolje razumijevanje i poznavanje povijesti ove, danas, tri regije, koje su razdijeljene u tri države.

„Hrvatski srijemski mjestopisi“ započinje raspravom o „Stemske međe“ (str. 11-25) u kojoj autor potanko govori „o međama drevne hrvatske Srijemske županije i njihovim povijesnim mijenama, preinakama, prekrajanjima“ (str. 11). Zatim slijedi na 10 stranica u kratkim i najopćijim crtama sažeto prikazan „Pregled povijesti Srijema“ od najranijeg vremena do danas. Nakon pojašnjenja kratica i popisa korištene literature (str. 45-52), Sekulić je u knjizi izložio najznačajnije rezultate svojega istraživanja.

Naime, odjeljak „Abecedni slijed imena srijemskih naselja“ (str. 53-221) sadržava popis naziva srijemskih mjesta, njihove topografske lokacije, kao i podatke o načinu zabilježbe na određenim zemljovidima. Na taj način obrađeno je preko 1.000 različitih srijemskih mjestopisnih naziva za oko 400 naselja. Pored toga, veća ili povijesno značajnija mjesta imaju i svoju kratku monografiju s najvažnijim podacima (Banoštor, Bapska, Borovo, Slavonski Brod,

Bršadin, Đakovo, Ilok, Irig, Novak, Nuštar, Pačetin, Srijemska Mitrovica, Sarengrad, Vinkovci, Vukovar i Zemun). Knjiga još sadrži i „Pregled i pripomene o srijemskim toponimima“ (str. 211-213), zaglavne misli (str. 213-215), te sažetak na njemačkom jeziku. Ono što knjizi daje potpuni znanstveni dignitet, ali i omogućuje lakše snalaženje čitatelja, jesu i kazala osobnih imena i toponima (str. 217-238).

Na kraju pripomenimo da ova knjiga, kako to s pravom ističe i autor, „nije zabavni roman, ali u njoj znatiželjnici i zaljubljenici u istinu mogu naći poticaje za svoj budući rad“. U tome se nalazi i njezina najveća vrijednost.

Tomislav Žigmanov

„Povelje...“ na TALK-u

U srijedu, 16. travnja, u tavankutskom Domu kulture s početkom u 20 sati bit će održano predstavljanje knjige **mr. Slavena Bačića** „Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice“. O ovoj pravno-povijesnoj studiji će, pored autora, govoriti i **Kalman Kunčić**, profesor povijesti.

Nova knjiga

Bangladeš u svjetlu međunarodnoga prava

Ivo Škrabalo, „Samoodređenje i odcjepljenje - pouke iz nastanka države Bangladeš“, Politološko-pravna studija, Zagreb 1997

Pred nekoliko tjedana se u Zagrebu pojavila politološko-pravna studija našega zemljaka (rodom Somborca), Ive Škrabala, pod naslovom „Samoodređenje i odcjepljenje – Pouke iz nastanka države Bangladeš“, koja zapravo predstavlja njegovu magistarsku radnju, obranjenu daleke 1975. godine.

Prije svega je to knjiga koja pravo na samoodređenje i odcjepljenje (za mnoge svojevršni fetiš međunarodnoga prava XX. stoljeća) obrađuje krajnje ozbiljno i znanstveno – za razliku od većine „studija“ kojima smo pretrpani zadnjih godina. Osvitost knjige je što je sama sadržina neizmijenjena u odluku na vrijeme obrane radnje, vremenski most prestavlja autorski proslav, dok ostale stvari pronicljivo čitatelj treba čitati između redaka.

Zašto baš Bangladeš? Riječ je o tomu da slučaj osamostaljenja Bangladeša od 1970. do 1971. godine ima najraniju vrijednost, budući se njegov slučaj kasnije raznim inačicama i s izvjesnim razlikama – pojavljuje sve do danas! Ili, prema riječima samog Škrabala – to je slučaj koji je postao i tolerirana iznimka ali i precedens (slučaj koji važi za buduće slične slučajeve).

Škrabalova studija se sastoji iz dva dijela. Prvi dio je studija o nastanku države Bangladeš, dok je drugi dio knjige pravna analiza prava na samoodređenje.

Kako je postao Bangladeš, jedna od najsiromašnijih država? Nakon raspada engleskog kolonijalnog sistema na Indijskom potkontinentu, Bengal je 1947. godine podijeljen između Indije (Zapadni Bengal u kojem žive Bengalci hinduisti) i Pakistana (Istočni Bengal u kojem su živjeli Bengalci muslimanske vjere), a sam je tadanji Pakistan bio podijeljen na dva dijela međusobno odvojena tisuću milja indijskog teritorija - Zapadni Pakistan (danas Pakistan) i Istočni dio (danas Bangladeš). Međutim, pripadnost muslimanskoj vjeri je bila vrlo slab kohezioni element, što je uz jaku bengalsku nacionalnu svijest, brutalnu ekonomsku eksploataciju i politički teror, rezultiralo ratom i tragedijom stotine tisuća ljudi, što je svojedobno potresno opjevala i Joan Baez. Nezavisni Bangladeš je proglašen 1971. godine, što je priznao i sam Pakistan 1974. godine.

Za pravnike je osobito ineresantan drugi dio knjige koji predstavlja suptilnu analizu prava na samoodređenje u međunarodnom javnom pravu, s osobitim osvrtom na slučaj Bangladeša i implikacije koje su iz toga slijedile.

Studija mr. Ive Škrabala predstavlja izistinski doprinos u razmatranju prava na samoodređenje, na koje se još uvijek ne gleda jednoznačno u znanosti i praksi, te je potpora Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske u tiskanju ove knjige potpuno opravdana.

Skenderović Bruno

Prisnosti u neograničavajućem prostoru

Umjetnost svojim postojanjem troši već milenije. Podimo od njenih prvih tragova - crteža na skrivenim zidovima pećina, grčkih tragedija i hramova u kojima je helenska običajnost crpila svoju životnost, da bi zatim, u jednom povijesnom momentu, kao Crkva bila gotovo stopljena sa središtem religijskog iskustva. Naša, pak, epoha troši umjetnost; troši je tako što umjetničko djelo postaje tek dijelom jednog univerzalnog tehničkog pogona. Djela su u zbirka i izložbama; službene ustanove preuzimaju prezentaciju, održavanje i promet; za istoričare umjetnosti umjetnička djela postaju predmetom jednoga znanja.

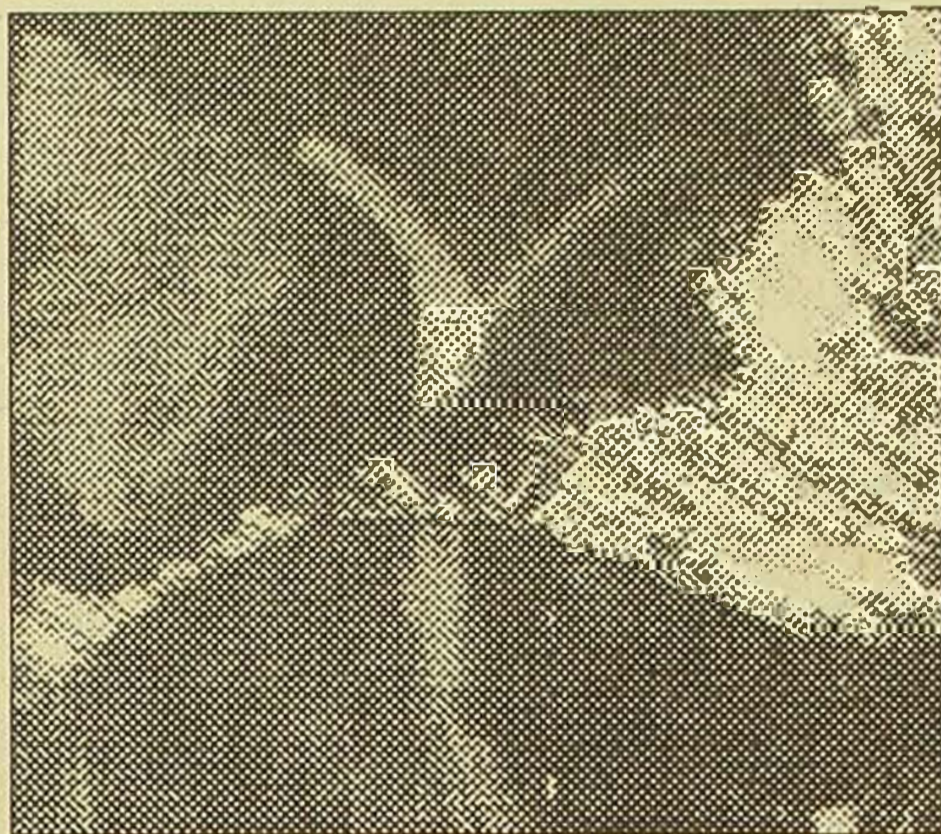
Ali, prisjetimo se na trenutak pitanja koje je Martin Heidegger postavio 1935. na predavanjima, koja su do nas stigla putem knjige Izvor umjetničkoga djela: "Pa ipak, susreću li nas u tom raznovrsnom natjeravanju djela sama?". Jer, spomenuti načini kojima naše doba troši umjetnost samo skrivaju ono što umjetnost, kroz umjetničko djelo, doista oduvijek jeste i mora biti ukoliko jest umjetnost: jedan od načina prisustva istine jednoga doba. A temeljni je način kojim je umjetnost i refleksija umjetnosti našeg

doba pokušavala doseći u bit umjetnosti bio isticanje doživljavanja. Ono je, pak, vlastitom svojstvenošću uvjetovalo bogatstvo pojavljivanja, ali je također podrazumijevalo podilaženje neizgrađenome ukusu. Umjetnosti je tako nametana pragmatična funkcija i zahtjev za unifikacijom.

Stoga, postavljamo pitanje: može li umjetnost i kako može umjetnost još uvijek biti otvaranje istine svijeta koju će povijest kao svoju priznati. Zoran Gashi pripada onim umjetnicima koji su sebi ova pitanja ne samo ozbiljno postavili, nego se i prihvatili imperativnog pothvata odgonetanja tog imanentnog izazova umjetnosti u svojem likovnom opusu. Njegov autentičan odgovor kroz svijet slika sadržan je, inzistiranjem na olakom "suživotu", premda kontrastne, jakosti boja te neutraliziranjem skoro svake figurativnosti i oblika, u ideji razumijevanja istine svijeta kao lagodnog boravljenja u, u biti varljivim, razlikama.

Jer, svijet koji otvara u svojim slikama Zoran Gashi naslovljava Vodena bašta. Pri tomu aluzija na vodu bez nesporazuma obavještava da ćemo se kretati u jednom području koji ne

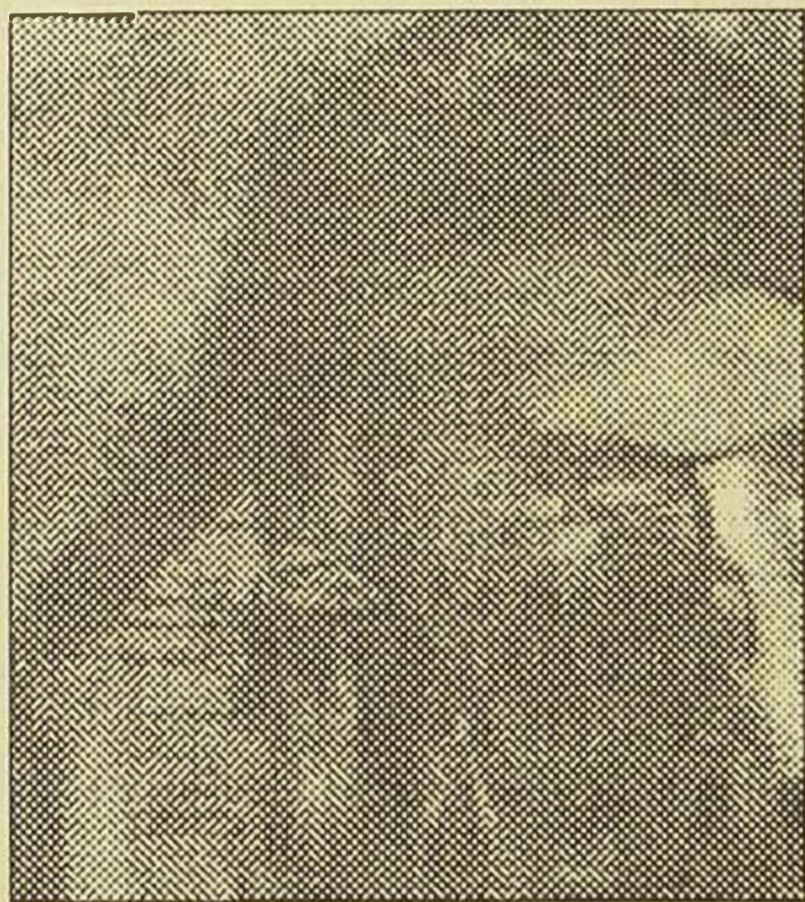
postavlja stroge granice. U njemu s prelaženja i prelivanja nešto životno i prisno. Za Gashija dakle, nedostatak čvrstog tla i omeđenosti polja svakako ne znači da se gubimo u neodređenosti. Jer, i u neograničavajućoj vodi može se itekako punini dobra boraviti i rasti. Potreba je samo htjeti prilagoditi okružje i gađati život. Čak

najveći kontrasti crvenog i crnog, boja koje dominiraju u slikama iz ciklusa Vodena bašta, upravo se stoga neopterećer međusobno, čini se, samoproiznose, bez strogih i oštih granica. A Zoran Gashi ih svijet vode otpušta bez ijednog usiljenog poteza, što pretpostavlja poredak. Gotovo isključiva prepuštenost života boja samo sebi "kvari" jedino sveprisutno oko. Onda bi, dakle, moglo biti ono otkuda život Vodenoj bašti može početi da rada i rasti. Ili ono putem čega je takav boravak neograničenome jedino moguć.

(Tekst je pročitao na otvorenju izložbe slika Zorana Gashija u subotičkom Likovnom susuretu 6. lipnja. Izložba ovog novosadskog slikara bila je otvorena do 10. srpnja)

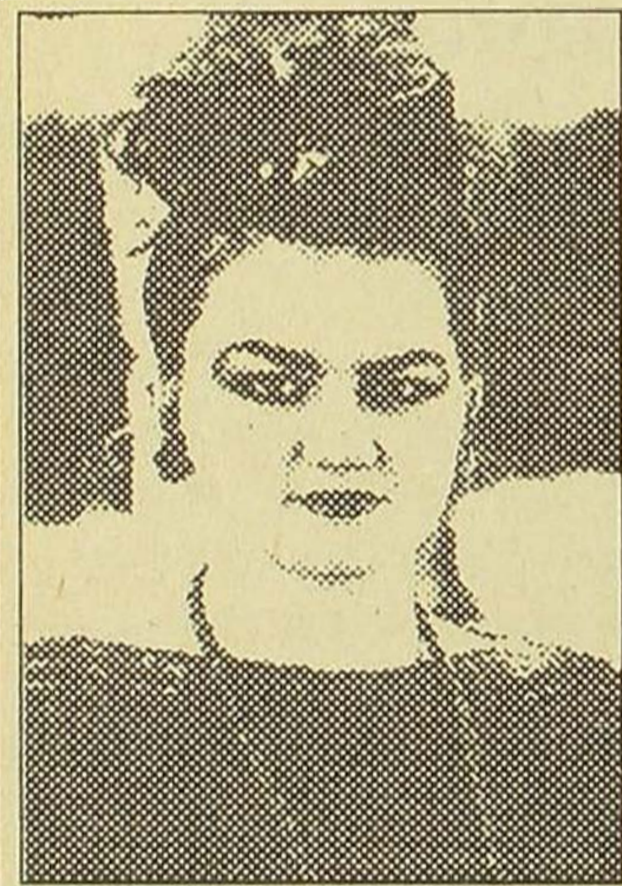
Tomislav Žigmanov

II. samostalna izložba slika Ksenije Vrana

Koloriti optimizma

Ovih je dana u Vestibili Gradske kuće upriličena, u organizaciji Likovnog odjela HKC „Bunjevačko kolo“, II. samostalna izložba slika Ksenije Vrana. Ona je rođena u Boru 1967., djetinjstvo provodi u Tavankutu, a danas živi na Paliću. Završila je srednju umjetničku školu „Bogdan Suput“ u Novom Sadu, a trenutno je apsolvent prava na novosadskom Pravnom fakultetu. Do sada je sudjelovala na nekoliko skupnih izložbi, a prvu je samostalnu izložbu imala 1994. u subotičkom Domu Vojske Jugoslavije.

Na najnovijim Ksenijinim slikama dominiraju pejzaži, portreti, figure, mrtva priroda, akti, kompozicije, tematske slike... Radene su u tehnici ulja na platnu, i na njima u glavnom dominira plava boja. Svojim vlastitim izražajnim sredstvima i izvanrednim angažiranjem, Ksenijine slike svjedoče o tokovima njezina formiranja od impresioniste, preko moderniste do realiste. Stoga smo je pitali koja je njena buduća koncepcija za daljnje umjetničko stvaranje?

– Moja koncepcija se za sada temelji na modernom tradicionalizmu i talentu koji mi je priroda podarila. Iz vlastitog haosa, neispitanih mogućnosti, snagom svog talenta ukloniću sve prepreke, a svoje duhovno bogatstvo pretočiću u slike. Slike su za mene čuvari tajne sa kojima se sanja, leti, a može i da se miluje. Za moje slike ključna komponenta je čovek, prostor, sloboda, kolorit boja, linije i svetlost. U mojoj kompoziciji rada se optimizam, koji želim da prenesem ljudima.

A što je s designom, koji uporedo usavršavate i radite sa slikarstvom?

– Dizajn je najljepša i najzanimljivija disciplina primenjene umetnosti. Za njega nije potrebno veliko predznanje ili praksa, sem velike želje i talenta. To je moja tajna mladosti. Ja je uporedo ostvarujem sa slikarstvom i približavam ih ljudima da ih dožive i uživaju.

Ramiz Rashiti

Narednog tjedna u Tavankutu

XII. saziv Kolonije slamarki

Jučer je, 11. srpnja, u Tavankutu svečano otvorena XII. saziv Likovne kolonije na u tehnici slame. Tridesetak slamarki iz Subotice i okolice ovog puta po prvi puta sudjeluju i tri gošće slamarke iz Republike Mađarske, i nekoliko umjetnika koji stvaraju u drugim tehnikama. Imat će priliku za devet dana raditi u Koloniji, kroz druženje i razmjenu iskustava, stvarati svoja djela.

Ovogodišnja Kolonija slamarki završit će s radom u subotu, 19. srpnja, kada će u 19,30 sati otvorenje izložbe slika nastalih u njoj. U četvrtak, pak, 17. srpnja, slamarke će tijekom prijedpoda raditi na središnjem trgu u Subotici.

(lj.)

O bunjevačkim umotvorinama

Što je izišla iz tiska, najnovija knjiga Marka Peića i Grge Bačlije „Narodne umotvorine bunjevačkih Bunjevaca“, doživjela je svoje prvo predstavljanje u jednom neobičnom ambijentu. Naime, odvjetnik je Bačlija, inače poznat po kao uspješan domaćin

sijela utorkom navečer, priredio u dvorištu svoje „bode“ 1. sprnja izuzetno ugodnu večer za četrdesetak svojih prijatelja i poznanika u povodu izlaska ove knjige.

Pored autora, o knjizi je govorio i jedan od recenzenata mr. Josip Eljovčić, dok su dijelove iz knjige čitali doajeni bunjevačkog glumišta Katarina Bačlija i Josip Ejić, koji je i drugi recenzent knjige.

Za istu je prigodu, kao dopuna kulturnog sadržaja, postavljena u čekaoni odvjetničkog ureda i izložba slika subotičke slikarice Ruže Tumbas.

(t. ž.)

„Dužijanca“ je počela

Koncertom Subotičkog tamburaškog orkestra u vijećnici Gradske kuće 4. i 6. srpnja, na svečan je način otvorena ovogodišnja proslava „Dužijance“.

Ni ovoga puta Orkestar nas nije iznenadio. Tradicionalno dobri, bili su i ovoga puta. Jedino malo slabije mjesto u priči o Subotičkom tamburaškom orkestru mogli bismo pronaći u pripremi programa koncerta. Miješanje dvije vrste glazbe na istom koncertu, makar to bilo i u cilju podilaženja raznovrsnoj publici, djeluje neukusno. Tako, jedan dio publike jedva čeka da prođe „Seviljac“, Statkićev „Sentimento“, „Na lijepom plavom Dunavu“, Brahmsova „Mađarska igra“, „Carmen“, da bi s nestrpljenjem dočekali prihvatljivi prijelaz k drugom dijelu koncerta u vidu „Koncertnog bunjevačkog kola“ Pere Tumbas Haje i spleta „Kad zaigra srce u primaša“ Janike Balaža i Zorana Mulića. U drugom dijelu programa, već prema dosadašnjem običaju, nastupaju vokalni solisti uz pratnju orkestra s pjesmama lakšeg, zabavnog karaktera. Ovoga su puta kao solisti nastupili članovi orkestra Marin Kopilović i Antonija Piuković izvedbama pjesama poznatog subotičkog skladatelja i muzičara Antuša Gabrića. Publika je aplauzom zasluženo nagradila mlade pjevače kao i dugogodišnji napor organizatora i samog orkestra da umjetnički i glazbeno višestranu odgaja kako cijelu plejadu dobrih glazbenika tako i publike.

Drugom dijelu publike, koja uživa u izvrsnim aranžmanima Zorana Mulića i obradama djela tzv. „klasične“ glazbe koja sviranjem na tamburama s jedne strane promoviraju tamburu svijetu, a s druge djela velikana Subotici, svodenje orkestra na (dobru) pratnju solistima, doživljavaju pomalo dosadno.

Ova mala primjedba samo je igla u plastu sijena nemjerljivog značaja Subotičkog tamburaškog orkestra.

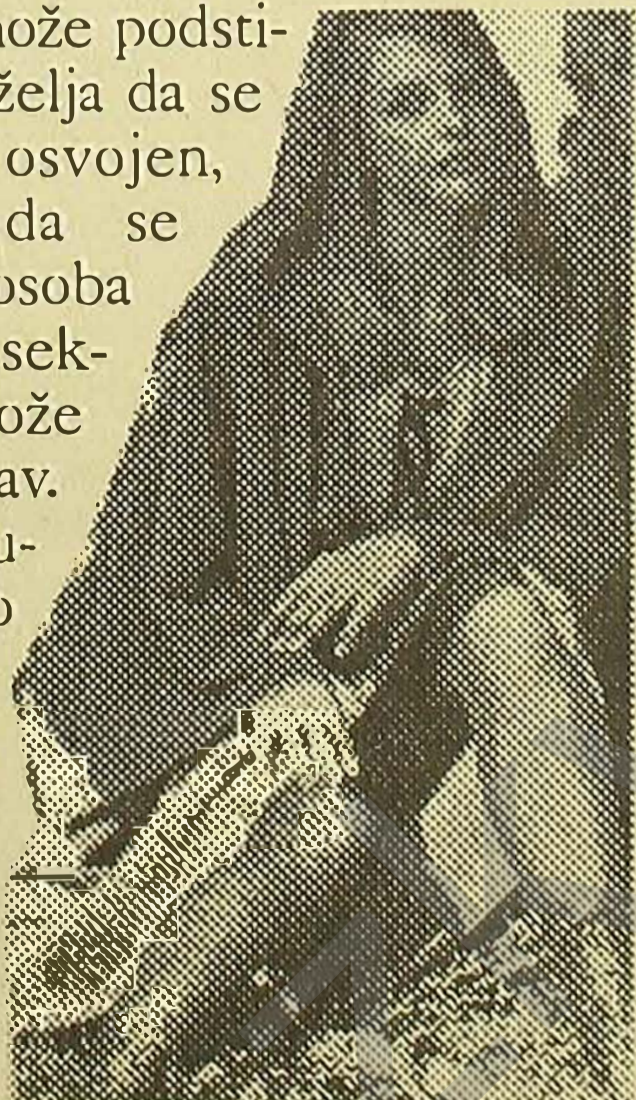
Nela Skenderović

Protska ljubav prema bližnjemu i majčinska ljubav, premda su međusobno različite, imaju zajedničku osobinu da same po sebi nisu ograničene na jednu osobu. Naime, ako volim svoga bližnjega, volim sve ljude. Ako volim svoje djetete volim svu djecu, sve kojima je potrebna moja pomoć. Suprotna tim tipovima ljubavi je erotska ljubav; ona je žudnja za zastapanjem, za sjedinjenjem s drugom osobom. Ona je po svojoj naravi isključiva i ne uopćena. Ona je vjerojatno i najvažniji oblik ljubavi koji postoji.

Erotska ljubav se najčešće zamjenjuje s eksplozivnim doživljajem „zaljubljenosti“ s iznenadnim iščezavanjem prepreka koje su do tog trenutka postojale između dvoje stranaca (E. Fromm). Ali taj doživljaj iznenadne intimnosti je kratkotrajan. Kad jedan stranac intimno poznata osoba, ne postoje više prepreke koje bi trebalo prevladati, ni iznenadne bliskosti koje bi trebalo osajati. Ljubljena osoba postaje mi isto toliko poznata koliko i ja sam sebi. Ili bi možda trebalo reći: isto toliko malo poznata. Kad bismo dublje poznavali drugu osobu, kad bismo mogli obuhvatiti beskrajnost njene ličnosti, ne bismo je nikada zaravno upoznali i čudo prevladavanja prepreka moglo bi se odvijati svakodnevno iznova. Ali, nažalost, mnogi ljudi brzo istuže i iscrpe vlastitu ličnost, kao i ličnost drugih. Oni prvo ostvaruju intimnost predstvom seksualnog dodira i, s obzirom da odvojenost druge osobe doživljavaju kao tjelesnu odvojenost, njima tjelesno sjedinjenje znači prevladavanje odvojenosti. Za mnoge ljude postoje drugi faktori koji znače prevladavanje odvojenosti: govoriti o svom intimnom životu, o svojim strepnjama i nadama, pokazati svoje djelinjaste osobine itd. Čak pokazati svoju minjnu, svoj bijes ili nedostatak sudržljivosti mnogi shvaćaju kao intim-

nost, i to može objasniti neprirodnu privlačnost koju bračni partneri često uzajamno osjećaju, jer sebi izgledaju intimni jedino kada su u krevetu, ili kada daju oduška uzajamnoj mržnji ili bijesu. Međutim, svi gore nabrojani tipovi bliskosti vremenom se smanjuju. Posljedica je da čovjek traži ljubav s drugom osobom, s novim strancem. I opet se stranac preobražava u „intimnu“ osobu, i opet je doživljaj zaljubljenosti snažan i očaravajući, i opet polako gubi snagu i završava željom za novim osvajanjem, novom ljubavlju – uvijek u iluziji da će nova ljubav biti drugačija od prethodnih. Te iluzije znatno podstiče varljivi karakter seksualne želje.

Seksualna želja teži za stapanjem, ali nije nikako samo seksualni apetit oslobodjenje od bolne napetosti. Međutim, seksualnu želju može podsticati osamljenost, želja da se osvoji ili bude osvojen, taština, težnja da se povrijedi druga osoba ili čak razori. Ali, seksualnu želju može podsticati i ljubav. Čini se da se seksualna želja lako spaja sa svakom jakom emocijom i da je one podstiču, a ljubav je samo jedna od tih emocija. S obzirom da

većina ljudi seksualnu želju poistovjećuje s idejom ljubavi, oni se lako zavedu na zaključak da se međusobno vole ako se žele tjelesno. Ljubav može pobuditi želju za spolnim sjedinjenjem, ali u tom slučaju tjelesna veza je oslobođena od pohlepe, želje za osvajanjem, ili da se bude osvojen; ona je tada pomiješana s nježnošću. Ako želja za tjelesnim sjedinjenjem ne podstiče ljubav, ako erotska ljubav nije i ljubav prema bližnjem, onda ona vodi do „sjedinjenja“ samo u nezrelom, prolaznom smislu, što, zapravo, degradira čovjeka. Spolna privlačnost stvara za trenutak privid sjedinjenja, pa ipak bi to „sjedinjenje“ bez ljubavi ostavilo partnere i dalje u odnosu stranaca koji su međusobno isto toliko udaljeni kao što su bili i prije tjelesne veze. Ponekad se stide jedan drugog ili se čak mrze, jer privida nestane i oni osjećaju samo međusobnu otuđenost još izrazitije nego prije. Nježnost je teško definirati, ali se uspješno može opisati. Onaj koji je nježan vidi voljenu osobu kao dragu, dobru, ljupku i dragocjenu.

Kada istinski volimo neku osobu, nikada nismo agresivni prema njoj. Nježni smo, poštujemo je i želimo da ona ostane takva kakva jest, jer je upravo takvu volimo. Ako smo nježni, onda nemamo nikakvu potrebu da uzimamo nešto za sebe, nemamo potrebu ništa tražiti od voljene osobe. Jednostavno, želimo biti skupa i sretni smo u njenom prisustvu.

Luan Marko Gashi

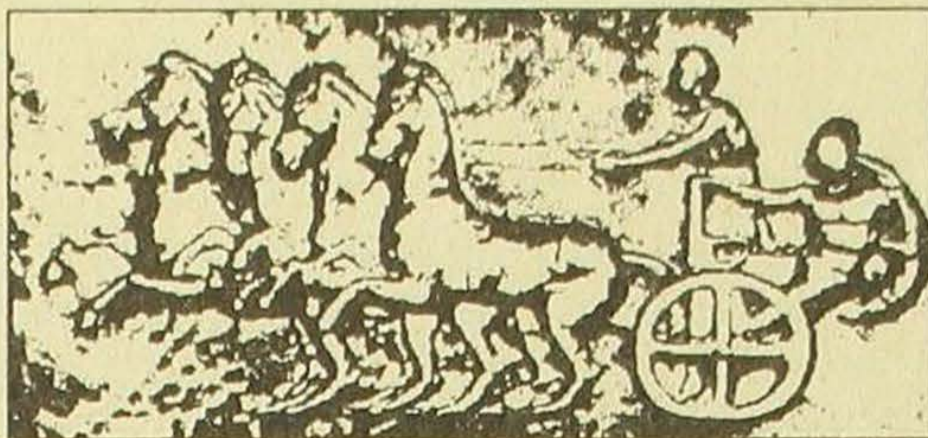
Psihologija oko nas

Erotska ljubav (I.)

Počeci konjičkog sporta (I.)

Povijest konjičkog sporta doseže unazad do najstarijih vremena. Oko 1700-tih godina pr. n. ere konjske zaprege su već poznate u svim zemljama Bliskog i Srednjeg istoka. Homer opisuje u Ilijadi konjičke trke s visokim nagradama za pobjednike. Ksenofont (V. st.) je napisao prvo stručno djelo o uzgoju konja i o jahanju. Može se reći da je konj antičkim Grcima mnogo više služio za ratne pohode i za ratna nadmetanja nego za prevoz-saobraćaj ili pak za poljoprivredu. U mnogim gradovima antičke Grčke postojali su hipodromi od kojih su mnogi mogli primiti i desetine tisuća gledatelja. Najpoznatiji među njima bio je hipodrom u Konstantinopolu iz 203-330 g. koji je djelomično ušćevan do današnjih dana. Mogao je primiti 80.000 gledatelja!

Na Olimpijskim igrama u Grčkoj 680. godine prije Krista održane su prvi put trke dvokolica sa četvoropregom (quadriga), a 648. održane su trke jahaćih konja. Circus Maximus je bio prostor, gdje su Grci priređivali uz najveće svečanosti konjičke utakmice, gdje su, kako bilježe stari

tehničkom razvoju u pojedinim zemljama. Posjedovanje konja važilo je uvijek kao znak relativnog bogatstva. U srednjem vijeku, u Europi jahanje je privilegij plemstva vezana za viteške turnire i karusele.

Stvaranje sistema obuke jahanja teče vrlo sporo. Prva europska škola jahanja osnovana je početkom XVI. stoljeća u Napulju. Nešto kasnije osnivane su slične škole u Versaillesu, Madridu i Beču. Sve ove škole bavile su se uglavnom dresurom konja, a tek u XVII. stoljeću škole jahanja u Francuskoj počinju sa sistematskom obukom jahača. No, konjičke trke starije su od tih škola, pa se uzima da su prve trke u Englesko održane 1174., u Francuskoj 1370., a u Njemačkoj

1448. godine. Uzasve, o konjičkom sportu u današnjem smislu možemo govoriti od druge polovice XVIII. stoljeća, kada su u Engleskoj održane prve konjičke trke.

(nastavit će se)

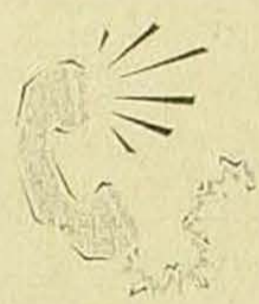
Ante Zomborčević

Struktura stvari (II.)

Francus Louis de Braglie: elektroni su valovi materije, ali ne kao svjetlost što fizičari definiraju poput čestica i vala promjenljivo elektromagnetskoog polja. Ako uzmemo dva susjedna prsta upravivši ih na svijetlu pozadinu, gotovo da se dodiruju, razmak manjeg od milimetra, i prinesemo očima, možemo vidjeti tanke tamne linije koje se protežu duž razmaka između prstiju. Vidjećemo da je svjetlost valne prirode. Svijetle linije su mjesto gdje se sastaju vrhunci valova, a tamne mjesta gdje se vrhunci valova sastaju sa dolinama drugoga vala. Ako svjetlost uzmemo kao struju čestica, tada udar bezbrojnih fotona svijetlosti primamo u stražnji dio naših očnih jabučica. Svijetle i tamne pruge znače da fotoni padaju na posebne pruge koje vidimo kao svijetle a tamne pruge izbjegavaju. Kada bi foton bio samo čestica u pokretu, (puščano zrno) on bi se između pukotine (prstiju) kretao kao bez skretanja, pa bi vidjeli jednu istovjetnu svijetlu prugu. Ali kako on ima i svojstvo vala on se kroz pukotinu sam sa sobom interferira i nastaju zone bez poremećaja i zone s velikim poremećajem. Svijetle i tamne pruge međusobno su odvojene za manje od milijunite od milijunite promjera atoma. Foton kao paketić energije se kreće u smjeru u kojem njegovo pridruženo valno svojstvo čini zonu većeg poremećaja. I valovi materije imaju svoj vodeći val, koji mu je pridružen. U fundamentalnim česticama vodeći valovi su neprilično dugi. Elektron koji putuje kroz žicu žarulje, ima valnu dužinu dulju od veličine atoma, ali ako mi ubrzamo elektrone, valna dužina se smanjuje, što je tajna elektronskog mikroskopa. Snop elektrona tako ima manju valnu dužinu od svijetla, blizu elektromagnetnom valu rendgenskih zraka, uz to pomoću magnetskog polja lako se fokusira. Prvi takvi mikroskopi su imali i leća dok današnji imaju ekran ili fotografsku ploču, dajući dojam trodimenzionalnosti. Ljudska vlas gledana kroz njega dobija dimenzije deset kilometara, a debljine koju nadmašuje četvorokutnu kuću. Ali ni ovo nije dosta da dopremo do nutrine atoma. Fizičar sa Novog Zelanda, Ernest Rutherford je izvršio pretvaranje jednog elementa u drugi, i prvi je čovjek koji je ugledao unutrašnjost atoma. U ono vrijeme znanstvenici su zamišljali atome kao difuznu i raširenu nakupinu kuglica (elektroni bi se nalazili u kuglicama). Jezgre helija je uputio kroz zlatni listić, vjerujući da će sve proći kroz njega, međutim neke su se odbile, i vratile nazad. Objašnjenje je našao 1910 god. u: da sva masa atoma i njegov cjelokupni pozitivni naboj je koncentrisan u središtu ili jezgri, a u prvom prostoru oko njega su elektroni.

(nastavit će se)

Lazar Francišković

GPS (Global Positioning System) nakon primjene u vojne svrhe, nalazi mjesto i u poljoprivredi

Upotreba satelita u poljoprivredi

Mogućnost lociranja nekog objekta na zemlji sa tačnošću od nekoliko centimetara, u toku veoma kratkog vremena, uz korišćenje prijemnika i signala sa satelita, može imati izuzetnu primjenu u suvremenoj poljoprivredi. GPS je sposoban da pruži, pored podataka o lokaciji, i trenutačnu brzinu kretanja poljoprivredne mašine i da posluži kao veoma točna vremenska baza za daljinsko upravljanje mašinama i njihovim radom.

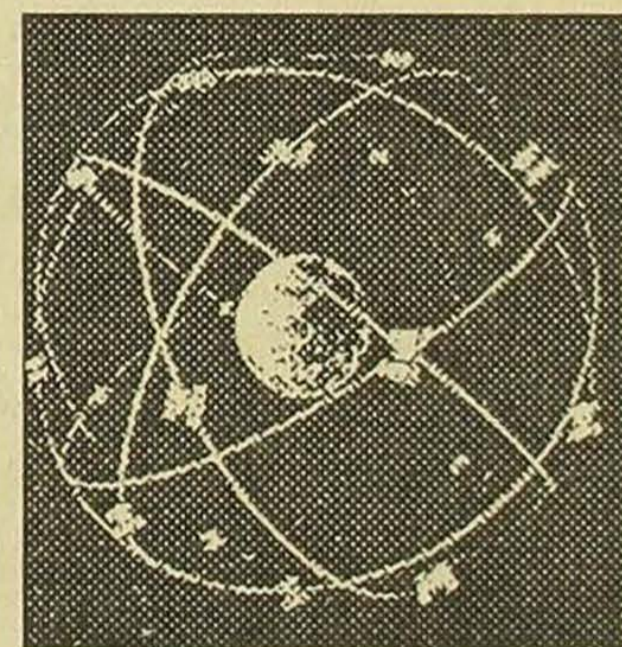
Dobro je poznato, da se najnovija znanstvena i tehnička dostignuća prvo primjene u vojne svrhe, a tek kasnije svoje mjesto nađu u drugim oblastima. Tako je i sa Sistemom za globalno pozicioniranje (GPS – Global Positioning System). Ovaj sistem američka je vojska 70-tih godina razvila za globalno pozicioniranje i navođenje objekata na zemlji i u još neke svrhe, dok je ruska varijanta poznata pod skraćenicom GLONA. Sistem se sastoji od 24 satelita, od kojih su tri rezervna, koji kruže oko zemlje na visini od 20.000 km. Sateliti su raspoređeni tako da sa svake točke zemljine kugle postoji istovremeni kontakt sa najmanje 3 satelita. Oni putem radio talasa emitiraju signale u kojima je kodirano sadržana njihova trenutačna pozicija i svjetsko vrijeme. Svi sateliti i prijemnici su sinhronizirani na svjetsko vrijeme. Određivanjem razlike u vremenu prijema signala od više satelita može se odrediti pozicija prijemnika, pri čemu greška može biti manja od 1 metra, pa do 5 i više metara, ovisno od novca uloženog u opremu na zemlji. Očekuje se pad cijena potrebne zemaljske opreme i tako mogućnost komercijalne upotrebe u poljoprivredi.

Mogućnost lociranja nekog objekta na zemlji sa tačnošću od nekoliko centimetara, u toku veoma kratkog vremena, uz korišćenje prijemnika i signala sa satelita, može imati izuzetnu primjenu u suvremenoj poljoprivredi. GPS je sposoban da pruži, pored podataka o lokaciji, i trenutačnu brzinu kretanja poljoprivredne mašine i da posluži

kao veoma točna vremenska baza za daljinsko upravljanje mašinama i njihovim radom.

GPS se obično koristi u kombinaciji sa GIS geografskim informacionim sistemom, ko omogućuje kartografsku ili bilo koju drugu obradu podataka dobijenih od GPS.

Jedno od područja gdje GPS prvo našla primjenu u poljoprivredi, je satelitsko upravljanje doziranja npr. mineralnih gnojiva, pesticida, ovisno od pozicije gdje se mašina nalazi na njivi. Naime dobro je poznato da na jednoj istoj njivi sadržaj hranljivih tvari u tlu nije svugdje isti, dosadašnjim načinom razbacivala bi se ista količina gnojiva po cijeloj parceli. Upotrebom GPS-a, prvi je potrebno izvršiti kartografiju date parcele. To radi kontinuiranim praćenjem prinosa neke kulture (putem GPS-a), npr. pšenice, koji se razlikuje na pojedinim dijelovima parcele, ovisno od plodnosti tla na tom mjestu (podrazumijeva se da upotrijebljena ista agrotehnika za cijelu parcelu).

GPS sateliti u svojim orbitama

Norma gnojidbe mineralnim gnojivom ovisiće o pozicije gdje se mašina nalazi, a na temelju kartografskih podataka plodnosti tla na parceli. GPS će slati signale većoj ili manjoj dozi gnojiva koju treba razbaciti na datom mjestu. Na temelju istraživanja u Americi došlo se do podataka da na ovaj način može uštedjeti i do 80% gnojiva.

Slično vrijedi i za primjenu herbicida. Naime, nije svugdje na njivi ista zakorovljenost parcele, pa zašto prskati svugdje istom količinom herbicida. Kontrolom norme tretiranja putem GPS-a, znatno se doprinosi i zaštiti životne sredine, pored ekonomskih efekata na proizvodnju.

Osim toga, kombinovanje GPS i GIS (Geographic Information System) omogućuje formiranje precizne baze podataka vezane za, primjer, točnu kronologiju proizvodnje, prirodne resurse i korišćene materijale, kao i za totalnu kontrolu kvaliteta u poljoprivredi, u skladu sa zahtjevima standarda ISO 9000.

mr. Pere Žigmanov

Drač (II.)

Prolična briga oko dračova

Za ranog prolića, kad su dračovi okresani, kad se još nije moglo na njivu da bi razumno utrošili vreme naši su se preci bakćali (1) oko dračova: vadili su one koji su se počeli sušiti, potkresivali mlade dračove i sadili izdanke. Tako su iskoristili vreme i misto da odrane dračove u onovrimenoj „sekundarnoj proizvodnji“ – da usput dođu do hasne. Ritko ko je dočekao da je hasniro drač kojeg je posadio, al se zato hasniro dračom kojeg mu je drugi posadio. Po ondašnjem svaćanju bila je dužnost da se naslidnicima odrani bar toliko dračova, koliko je nasliđeno, ako ne i više. To je bila jedna od kriposti koje su krasile naše pretke.

Kad se drač počeo sušiti izvadili su ga zajedno sa panjom. Ovaj poso je bio za ljude jaki leđa. Drač je otkopan, pa je čas ašovom kopana zemlja, čas su velikom sikirom sičene žile i tako mu se odstranjivo koren, da bi došli do glavne žile. Drač nema tušta jaki žila sa strane ko na pr.: or, al mu je zato glavna žila debela i zdravo duboka. Zato se nikad nije desilo, niko nije vidio a ni čuo, da je jak vitar il vijar (2) iščupo drač iz zemlje. Kad se sa odsicanjem žila došlo blizo velike žile, onda je poso bio skoro na kraju. Na vrengiju (3) su vezali čekljun (4) i zabacili ga u rašlje, Da bi više ljudi vrengijom počeli „ljudjat“ drač. Tako je čovik u jami mogo vidit di se žila još drži, tamo je posiko i drač se sa panjom našo na zemlji. Deblo je prikom pilom (5) pripilano što bliže panju, iz rašalja su otpilane il sikirom posičene bočne grane, pa je tako ostalo dugačko deblo. Prema debljini i dužini debla, za čega će se hasnirat, odlučili su na kake će ga komade pripilat. Ako je iz debla u panju rasla u stranu blago povijena debela žila, deblo su ocikli na dužinu oko 2,5 m. i od njega su pravili sonik iz jednog komada onda je jači i dugotrajniji. Tušta je ljudi upamtio kako su se namučili kad je naišla čičkana (6), kako su teško izašli na kraj sa njegovim gusto isprepletenim, ko u duda, žilama. Kad je panj otpilan oma su ga iscipali (7), jel ko nije znao zašto se to mora, taj je samo jedared u životu cipo suv panj – jedared i nikad više. Panj je, pogotovu ako je od debelog drača, cipan sa gvozdenim klinovima (8) i tvrdim maljom. Sa sirovim panjom je lako izać na kraj. Dvostruka je hasna od vađenja i cipanja panja: ostalo je čisto misto za sadnju novog drača, a ako ne onda je zemlja poravnata, a iscipan panj je odličan ogriv.

Krive i sitne grane su složene u drvnjak, u kojem je uvijek stoje panj, pa kad kogot nije imo drugog posla usitnjavo je grane, čak i grančice, koje su sa čutkama izložene. Od drača se ništa nije bacilo.

Iz jame izvađenog drača na stranu je metnuto zemlje, ona je dobra za cvijeće (9). Ako je drač izvađen iz dračnjaka il iz mrginja, pa ako to misto nije tribalo za štogod drugo, na to misto je posaden izdanak il su zavalili jamu i čekali da buknu (10) izdanci, da od nji ostave 1-3 za dračove, a drugo su posikli. Izdanak iz panja ima života i taki mladi drač friško napriduje.

U dračnjaku je uvijek bilo mladi izdanaka, oni su odranjivani, a oko salaša se uvijek našlo mista di se mogu posaditi. Niki ljudi su prija nabijanja (11) salaša godinu – dvi prija u proliće posadili dračove i po koju vočku da bi što prija imali lada. Tako su posadena drva počela rast prija neg se počelo živit na salašu.

Brez obzira koliko je bila otpilana debela grana, ako je uspravna ostavljena je drvnjak, uvis jedna uz drugu da ne zakisnu, a doće vreme kad će se hasnirat za čega što je potribno. Za ogriv je hasniran samo onaj dio dračovog drveta koji se ni za čeg drugo nije mogo hasnirat.

Ako je bio kaki rdav komad zemlje u il oko salaša u njeg su posadili dračnjak, pa je tako taj dio zemlje oplemenjen. (Pripovido mi je agronom, koji je za vreme rata bio na prinudnom radu na jednom imanju grofa Eszterhazy u blizini Đura (Gyora); tamu su manju površinu zemlje zasadili dračovima i posli desetak godina je izvadili, pa su tako za naredni deset godina imali odličnu zemlju za povrtnjak. Bio je to smišljen plodored: dračovi-povrtnjak!)

MANJE POZNATE RIČI:

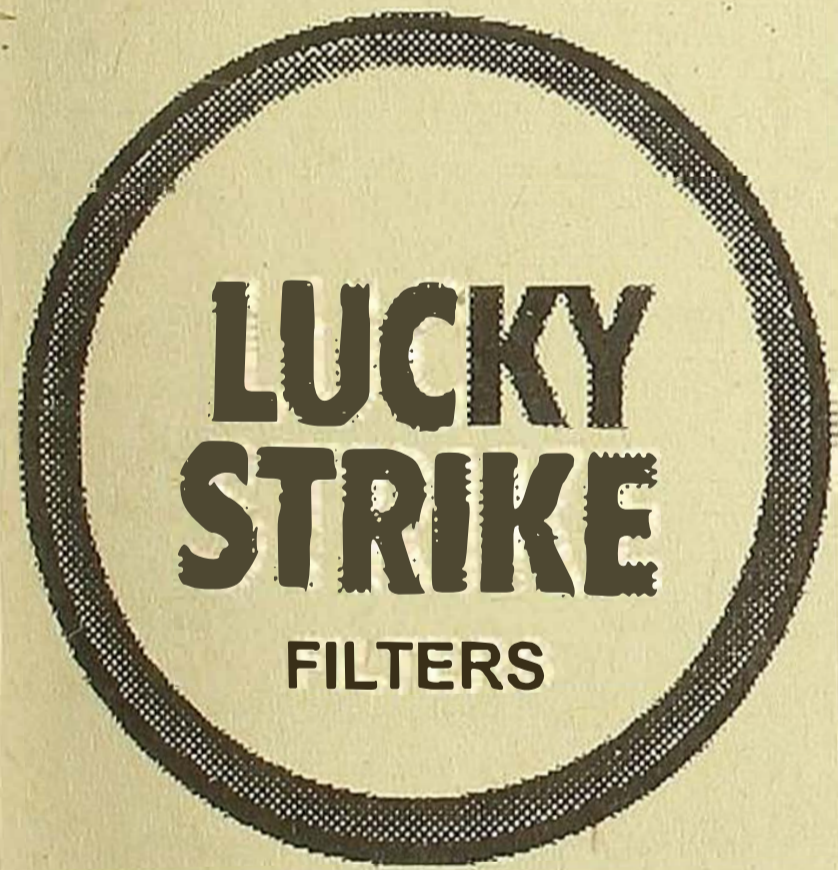
1. bakćati – mučiti se, baviti se ničim
 2. vijar – vihor, jak litnji vitar
 3. vrengija – dugačko, pleteno, debelo kudeljno užo,
 4. čekljun – 40 - 50 cm. dugački komad okruglog drveta svezan na kraj vrengije zakači se u rašlje drveta, pa je tako drvo obarano
 5. prika pila – dvoručna dugačka pila za raspilavanje debla
 6. čičkan – drač sa gustim žilama u korenu
 7. cipat – ode: usitnit
 8. gvozdeni klinovi – velike gvozdene kajle za cipanje panjova
 9. sve mahunaste biljke (grašak, boranije, i sl. pa i drač) obogaćuju zemlju azotom.
- U jami drača nikad nikad nije bilo žute zemlje i ako je u nju posaden, a med njegovim žilama bila je masna crna zemlja.
10. bukmit – naglo sa razvit
 11. nabijati – praviti zgradu od naboja

(nastavit će se)

Alojzije Stantić

- „Ne bodi se s roгатim“! Makar to i pe bio.
- Nije problem biti u sjeni; problem je izi iz hladovine.
- Sjedenje i čekanje ponajviše umara.
- I malo brdašce je previsoko za kljaste.
- Mnoge je lakše obasjati reflektorima nego ih prosvijetliti.
- Konstruktivno je kad je rasno-smiješno; pogubno je kad je žalosno-smiješno.
- Dimenzije ograničenosti ljudi su vama različite.
- Sve je (pre)vrtljivo oko okruglog stla.
- Aktualna vlast: problemi su riješeni; oali su i z a vas.
- Dokle god su bla-bla tokovi u plimi, Enav uzvodno nije plovao.

Željko Skenderović

Tóth-optika
SUBOTICA
Maksima Gorkog 26
Telefon: 551-045

RADNO VREME:
Radnim danom 9.30-12.00
16.30-19.00
Subotom 9.00-12.00

Prisivanje očnih pomagala i davanje saveta
za korišćenje istih, svakim radnim danom od
17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:
10% popusta kod gotovinskog plaćanja
plaćanje u više rata
mogućnost žirnog plaćanja